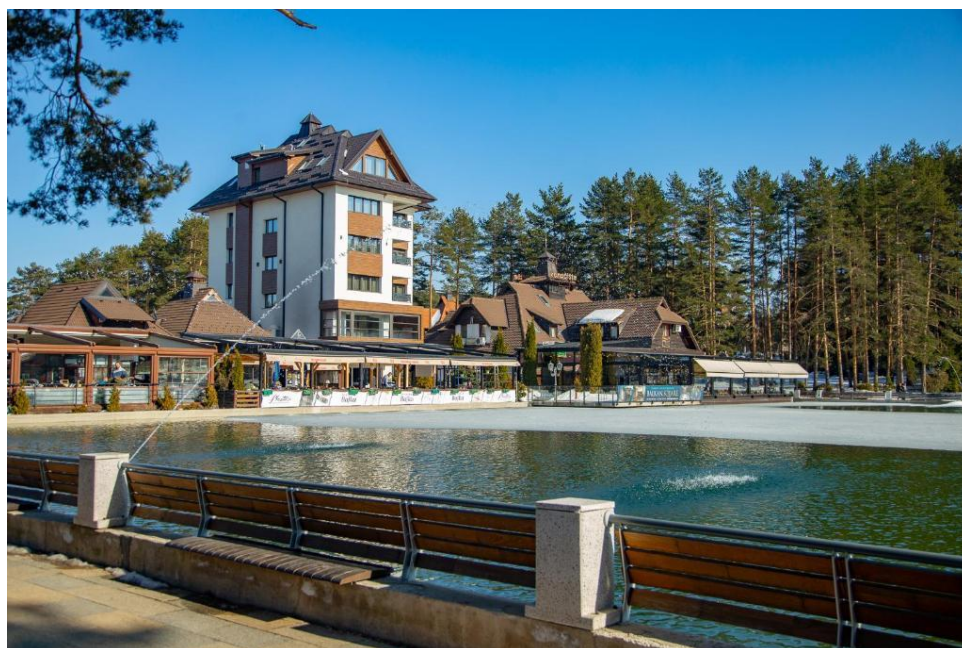

План развоја општине Чајетина 2024-2031.

Чајетина, 2024. године

САДРЖАЈ:

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ.....	3
ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА	4
1. УВОД.....	6
1.1. Процес израде Плана развоја општине Чајетина 2024-2031.....	7
2. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА - извод.....	11
2.1. Географски положај.....	11
2.2. Демографске карактеристике и трендови.....	11
2.3. Образовање.....	12
2.4. Туризам.....	14
2.5. Пољопривреда и шумарство	15
2.6. Привреда	17
2.7. Стање на тржишту рада.....	17
2.8. Урбанизам и инфраструктура	18
2.9. Заштита животне средине.....	21
2.10. Друштвени развој	23
3. ВИЗИЈА ОПШТИНЕ ЧАЈЕТИНА	26
4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА	27
4.1. ВЕЗА ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА ОПШТИНЕ ЧАЈЕТИНА, ЦИЉЕВА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА И ПРЕГОВАРАЧКИХ ПОГЛАВЉА СА ЕУ	31
4.2. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Урбани развој и заштита животне средине	37
4.3. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Туризам	58
4.4. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Пољопривреда и предузетништво	74
4.5. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Друштвени развој	82
5. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање	94
6. Прилози.....	96

УВОДНА РЕЧ ПРЕДСЕДНИКА ОПШТИНЕ

Поштовани грађани,

Свесни смо да успех наше заједнице зависи од способности прилагођавања динамичним променама на локалном, националном и међународном тржишту. Зато приступамо стратешком планирању локалног економског развоја са јасним циљевима.

Наша амбиција је да Златибор постане препознатљив као иновативна и паметна дестинација која, не само да привлачи туристе, већ и ствара повољно пословно окружење за инвестиције у различите секторе. Уз изузетно повољан географски положај и природне потенцијале, имамо прилику да развијамо туризам, као и производњу здраве хране уз акценат на заштиту животне средине, што додатно јача нашу атрактивност за улагања.

У области пољопривреде, усредсредићемо се на унапређење села и јачање пољопривредних произвођача. Такође, стратешки развој других индустријских делатности на нашем подручју додатно ће подстаћи локални економски раст.

Кроз модернизацију локалне управе и имплементацију савремених информационих технологија, створићемо ефикасније радне процесе и омогућити бољу координацију са стратегијама Републике Србије. Планска докумената и развијена инфраструктура је била и биће основа нашег даљег економског развоја.

Заједничким напорима, реализоваћемо нашу визију и унапредити квалитет живота свих грађана општине Чајетина, јер је будућност Златибора светла, а дигитална трансформација кључ за остварење свих наших циљева.

С поштовањем,

Милан Стаматовић

Председник општине Чајетина

ЛИСТА СКРАЋЕНИЦА

СКГО	Стална конференција градова и општина
ЕУ	Европска унија
ИПА	Инструмент за претприступну помоћ (Instrument for Pre-Accession Assistance)
ЈЛС	Јединица локалне самоуправе
ЗПС	Закон о планском систему
ЛЕР	Локални економски развој
НСЗ	Национална служба за запошљавање
РРА	Регионална развојна агенција
КЈП	Комунално јавно предузеће
РЗС	Републички завод за статистику
ЦОР – SDG	Циљеви одрживог развоја Sustainable development goals
ГМРС	Главна мерно-регулациона станица
ППОВ	Постројење за пречишћавање отпадних вода
ПОВ	Предшколско образовање и васпитање
ППП	Припремни предшколски програм
SWOT	Strengths, weaknesses, opportunities, and threats (Снаге, слабости, прилике и претње)
РСД	Српски динар
ЈКП	Јавно комунално предузеће
ЈП	Јавно предузеће
ТС	Трафостаница
НСП	Новчана социјална помоћ
ДД	Дечији додатак
ППО	Просторни план општине
РМ	Particulate matter (суспендоване честице)
МСПП	Мала и средња предузећа и предузетници
ТО	Туристичка организација
МЗ	Месна заједница
НСТЈ	Номенклатура статистичких територијалних јединица

НАЦРТ

ГУП	Генерални урбанистички план
ТОЗ	Туристичка организација „Златибор“
МСП	Мала и средња предузећа
ЛАП	Локални акциони план
ЈУ	Јавна установа
ТРК	Туристичко-рекреативни комплекс
ППВ	Постројење за прераду воде

1. УВОД

Народна скупштина Републике Србије је 2018. године усвојила *Закон о планском систему*¹ (у даљем тексту: Закон), којим се детаљно уређују обавезе органа локалне власти и свих осталих учесника у планском систему у смислу планирања јавних послова који су у њиховој надлежности. Законом се постиже усклађеност и уједначеност процеса планирања и синхронизованог дефинисања развојних праваца на свим нивоима управљања, што омогућава један уједначен општи приступ и уређен концепт планског система, који до сада није било могуће успоставити.

Закон уређује, како врсту докумената и надлежности када је реч о изради и усвајању, тако и методолошка правила, систем консултација и сам процес имплементације. Ближе га дефинишу и две пратеће Уредбе, а то су Уредба о методологији управљања јавним политикама, анализи ефеката јавних политика и прописа и садржају појединачних докумената јавних политика² и Уредба о методологији за израду средњорочних планова³.

Усвојени Закон је предвидео да свака ЈЛС треба да усвоји План развоја јединице локалне самоуправе (у даљем тексту План развоја), као и Средњорочни план. План развоја је, у смислу закона, дугорочни документ развојног планирања, који за период од најмање седам година усваја Скупштина ЈЛС на предлог већа ЈЛС. Средњорочним планом се, с друге стране, операционализује План развоја и омогућује годишње извештавање о његовој имплементацији.

Општина Чајетина је у јуну 2023. године приступила процесу израде Плана развоја за период 2024– 2031, у складу са Законом.

Стручну подршку у изради Плана развоја општине Чајетина пружала је Стална конференција градова и општина (СКГО), кроз програм EU Exchange 6 „Повећање кредибилитета планирања, програмског буџетирања и контроле извршења јавних расхода на локалном нивоу у Србији“.

Програм EU Exchange 6 финансира Европска унија, у оквиру националног Програма *ИПА 2019* и спроводи се у режиму директног управљања, што значи да Делегација ЕУ у Србији има најзначајнија управљачка овлашћења. Кључне ресорно-надлежне институције на националном нивоу јесу: Министарство финансија и Републички секретаријат за јавне политике, уз Министарство државне управе и локалне самоуправе и Министарство за европске интеграције. Као и у претходним фазама Програма *EU Exchange 6*, СКГО има улогу имплементационог партнера.

Прву „Стратегију локалног економског развоја“ општина Чајетина је донела 2005. године. Након тога је, такође уз подршку СКГО, 2010. године, донела „Стратегију одрживог развоја

¹ „Службени гласник РС“, број 30, од 20. априла 2018.

² „Службени гласник РС“, број 8, од 8. фебруара 2019.

³ „Службени гласник РС“, број 8, од 8. фебруара 2019.

општине Чајетина 2010-2020“. Стога, доношење Одлуке о изради Плана развоја не представља само законску обавезу представника општине већ и наставак континуираног рада на развоју кроз процес дугорочног планирања.

Председник општине је донео Решење којим је формиран Координациони тим за израду Плана развоја. Поред састава и задатака Координационог тима, тим решењем су одређени и број, састави и задаци тематских радних група за следеће области:

1. Локални економски развој,
2. Друштвени развој,
3. Урбани развој, инфраструктура и просторно планирање,
4. Квалитет живота и заштита животне средине,
5. Израду акционог плана и едукацију у области одрживог развоја и климатских промена,
6. Комуналне делатности.

Поред Координационог тима и тематских радних тела у процес израде Плана развоја општине Чајетина био је укључен и Партнерски форум, сачињен од представника свих заинтересованих страна, као најширег консултативног тела.

1.1. Процес израде Плана развоја општине Чајетина 2024-2031.

Процес израде Плана развоја спроведен је кроз неколико фаза, у складу са инструкцијама датим у оквиру Смерница за израду планова развоја јединица локалне самоуправе. Основне фазе процеса израде Плана развоја биле су:

- Припремна фаза и организација процеса;
- Преглед и анализа постојећег стања;
- Дефинисање визије, односно жељеног стања;
- Дефинисање приоритетних циљева;
- Дефинисање мера;
- Дефинисање оквира за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање;
- Усвајање плана развоја.

Наведене фазе процеса израде Плана развоја, као и њихова међусобна повезаност представљена је на дијаграму број 1.

Дијаграм 1: Фазе процеса израде Плана развоја општине Чајетина

Извор: „Смернице за израду планова развоја јединица локалне самоуправе“

Припремна фаза и организација процеса

У току ове фазе предузете су неопходне припремне активности за почетак рада на изради Плана развоја. Реализоване су следеће активности:

- Донета је Одлука о приступању изради Плана развоја, на седници Скупштине општине.
- Председник општине је донео Решење о формирању Координационог тима и тематских радних група за израду Плана развоја.
- Одржане су консултације у циљу израде Матрице заинтересованих страна и формирања Партнерског форума. Обављена је идентификација актера, анализиран и дефинисан је њихов значај и утицај. На основу анализе заинтересованих страна, успостављен је Партнерски форум.
- На званичној веб страници општине www.cajetina.org.rs постављен је банер „План развоја општине Чајетина“. Банер води до странице на сајту на којој су објављена донета или усвојена документа.

Преглед и анализа постојећег стања

Анализа постојећег стања подразумевала је три групе активности, у којима је учествовао већи број актера.

У оквиру стручне подршке, коју обезбеђује СКГО, ангажовани су експерти из различитих области (административни капацитети, образовање, пољопривреда, економски развој,

социјална и здравствена заштита, енергетика и заштита животне средине, урбанизам и саобраћај, финансијски капацитети). За потребе анализе стања према областима, поред информација, којима располаже и које је припремила и обрадила локална самоуправа, употребљаване су и информације из база надлежних институција на државном нивоу. Поред саме анализе, експерти су, у складу са резултатима анализа, предлагали и одговарајуће мере и индикаторе.

Другу групу активности у анализи стања представља организација радионица и израда SWOT матрице, у чијој су изради учествовали чланови тематских радних група.

На крају, обављена је и анализа „Стратегије одрживог развоја општине Чајетина“ из 2010. године, која је подразумевала како анализу самог документа, тако и анализу нивоа остварености циљева и мера (активности) дефинисаних том стратегијом.

Резултати свих наведених активности су представљени члановима тематских радних група пре уласка у наредне фазе процеса израде Плана развоја.

Дефинисање визије, приоритетних циљева и мера

Основа за дефинисане визије биле су визије из претходне стратегије. За пет дефинисаних развојних праваца у „Стратегији одрживог развоја општине Чајетина“ дефинисане су посебне визије. Поред тога, чланови група су изабрали кључне речи, за које су сматрали да би требале дефинисати визију општине. Затим је Кординациони тим радио на дефинисању логичне целине која је представљена као жељено стање у будућности.

Серија радионица на којима су учествовали представници тематских радних група претходила је дефинисању приоритетних циљева и мера. Коришћена је техника „стабло проблема – стабло циљева“. У дефинисању проблема и њиховом превођењу у циљеве активно су учествовали представници свих тематских радних група. Приоритетни циљеви су усклађени са дефинисаним приоритетним областима односно правцима развоја. Они представљају пројекције жељеног стања, које доприносе остварењу визије, а постижу се спровођењем мера, односно групе мера. Приоритетни циљеви су утврђени тако да буду специфични, мерљиви, достижни, реални и временски одређени, а на нивоу сваког циља дефинисани су показатељи исхода.

Иста техника је коришћена и као полазна основа за дефинисање мера. Након тога је, кроз допунске појединачне и групне састанке са представницима различитих институција, али и кроз коментаре чланова тематских радних група на представљене нацрте, настављено на њиховом дефинисању и описивању.

Мере представљају активности чије се предузимање планира ради остварења приоритетних циљева, односно достизања постављене визије. Оне могу бити различите по својој врсти и начину деловања, а за остварење постављеног циља потребна је реализација једне или више мера, које могу бити међусобно условљене. Мере садрже следеће елементе: преглед и опис мере, начин на који мера доприноси остваривању одређеног приоритетног циља утврђеног у плану развоја, активности за спровођење мере, назив институције одговорне за координацију спровођења мере, процену

финансијских средстава потребних за њено спровођење и процену извора из којих ће се та средства обезбедити.

Дефинисање оквира за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање

Ова фаза подразумева успостављање институционалних механизма за праћење спровођења, извештавање и вредновање постигнутих учинака, односно подразумева утврђивање носилаца активности унутар јединице локалне самоуправе и њихових надлежности и одговорности. Већ приликом дефинисања носилаца и обавеза унутар ЈЛС за нивоу мера креиран је јасан механизам одговорности.

Формализација структуре односно именовање особа задужених за континуирано праћење и периодично извештавање о нивоу остварености мера и циљева из Плана развоја општине Чајетина биће одређена најкасније током израде средњерочног плана развоја општине.

Усвајање плана развоја

Након израде Нацрта плана развоја одржане су консултације са представницима тематских радних група, организован је Партнерски форум, а након тога је спроведена и јавна расправа са циљем упознавања што већег броја грађана са дефинисаним приоритетним циљевима и мерама. Јавна расправа је одржана 15. 07. 2024. године. Након спроведене јавне расправе у складу са Статутом Скупштине општине је приступила процедури усвајања Плана развоја општине Чајетина.

Консултације

Консултације су спровођене континуирано, кроз све фазе процеса. Учесници консултација у овом процесу били су: Координациони тим, који је чинило 10 чланова, шест тематских радних група, са укупно 46 чланова, представници заинтересованих страна и циљних група укључујући: привредне субјекте, јавне установе, јавна предузећа, организације цивилног друштва, образовне установе, општинску управу..., као и Партнерски форум, који је био укључен у фази финализације анализа стања по областима и у фази нацрта плана развоја (радна верзија пре организовања јавне расправе). Партнерски форум је обухватио представнике тематских радних група, али и додатне актере који нису учествовали у раду тематских група.

Решења о формирању Координационог тима и тематских радних група, као и матрица заинтересованих страна у оквиру које су дефинисани представници Партнерског форума, објављени су на званичној веб-страници општине, у оквиру банера „План развоја општине Чајетина”.

2. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА - извод⁴

2.1. Географски положај

Општина Чајетина се налази у Југозападној Србији, у Златиборској области. Према подацима Републичког завода за статистику, општина броји 24 насеља, 20 катастарских општина и 21 регистровану месну заједницу. Седиште и административни центар општине је насеље Чајетина, док насеље Златибор представља туристички центар. Поред Чајетине и Златибора, општина обухвата и насеља: Семегњево, Сирогојно, Рожанство, Доброселица, Јабланица, Стубло, Раковица, Љубиш, Саиновина, Шљивовица, Бранешци, Гостиље, Алин Поток, Мушвете, Голово, Рудине, Крива Река, Мачкат, Трипкова, Дренова, Жељине и Трнава.

Општина Чајетина заузима приближно 0,73% површине Републике Србије. Простире се на 647 km² са густином насељености од 22,8 становника на km². Територија општине је углавном брдско-планинска, обухвата централне делове планине Златибор и насељена је између 600 m и 1100 m надморске висине.

2.2. Демографске карактеристике и трендови

Према резултатима Пописа из 2022. године, општина Чајетина има 14.585 становника, што представља смањење од 1% (160 лица), у односу на 2011. годину, када је према Попису становништва тај број износио 14.745. Смањење броја становника у општини Чајетина знатно је ниже од смањења које је забележено у другим јединицама локалне самоуправе, областима и регионима у Републици Србији. У 2022. години, у односу на 2011. годину, број становника у Златиборској области смањен је за 11%, а у Региону Шумадије и Западне Србије за 10,5%.

Кретање укупног броја становника према резултатима Пописа становништва 2002, 2011. и 2022. године у Општини Чајетина, Златиборској области и Региону Шумадије и Западне Србије приказано је у табели 1.

Табела 1. Укупан број становника

Година	Шумадија и Западна Србија	Златиборска област	Општина Чајетина
2002.	н/а	313.396	15.628
2011.	2.031.697	286.549	14.745
2022.	1.819.318	254.659	14.585

Извор: Републички завод за статистику, Попис становништва 2002, 2011, 2022.

⁴ Комплетне анализе могу се пронаћи на: [Подршка за израду првог плана развоја општине Чајетина | ОПШТИНА ЧАЈЕТИНА \(cajetina.org.rs\)](https://cajetina.org.rs)

Према подацима за 2022. годину, градско становништво чини 25%, а сеоско становништво 75% укупног становништва општине. У односу на податке из Пописа становништва 2011. и 2002. године, забележен је тренд повећања учешћа становништва у градским насељима (81% и 85% респективно), односно смањења учешћа сеоског становништва (19% и 15% респективно).

Након 2011. године учешће старосне групе од 0 до 14 година расте, и у 2022. години веће је за 7%. Исти тренд забележен је и у случају старијег становништва чије учешће се у укупној популацији у 2022. години, у односу на 2011. Годину, повећало за 21%.

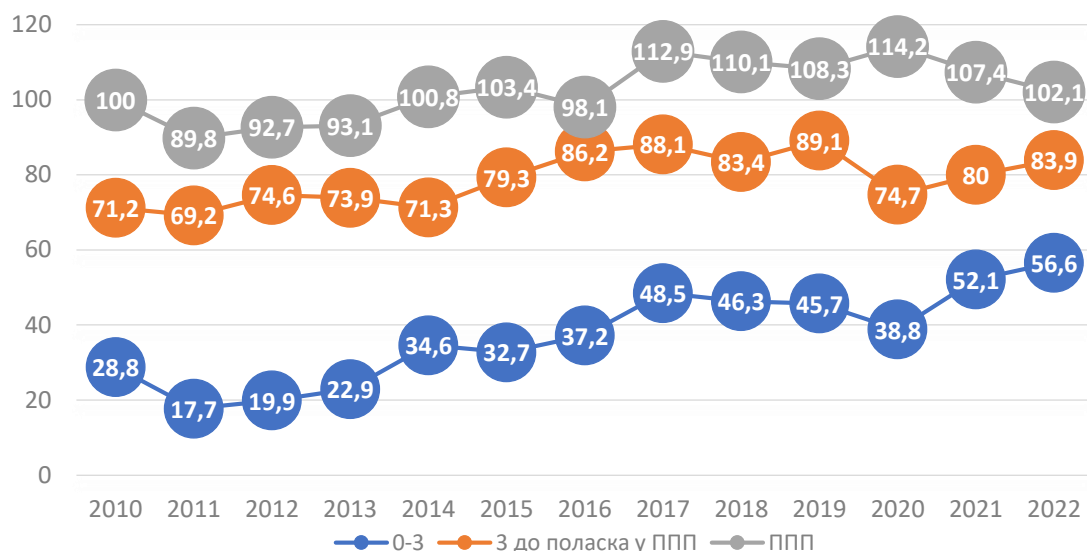
Структура становништва према полу на територији општине Чајетина је стабилна током времена, са забележеним незнатно израженијим учешћем женске популације у свим посматраним годинама. У 2022. години пописано је 7.294 жене и 7.291 мушкарац.

Промене у демографској структури имају значајан утицај на планирање и управљање економским и просторним развојем општине, будући да доводе до бројних изазова у областима као што су развој инфраструктуре, тржиште рада, приступ услугама социјалне и здравствене заштите, образовање и сл.

2.3. образовање

Обухват деце предшколским образовањем и васпитањем у Чајетини се из године у годину значајно повећава (Графикон 1.). Обухват деце јасленог узраста за тринаест година је дуплиран, да би у 2022. години достигао чак 57%, дакле далеко изнад националног циља предвиђеног чак за 2030. годину. Са друге стране, обухват деце вртићког узраста (три године до поласка у ППП) је већ 2010. године био на изузетно високом нивоу. Тренд обухвата ППП-ом бележи нелогичне вредности у последњих шест година, а њихов узрок је највероватније везан за чињеницу да више од 1.500 људи, који нису становници општине Чајетина, ради на територији општине и њихова деца похађају предшколске установе у Чајетини.

Графикон 1. Тренд обухвата деце ПВО (у %), за период 2010-2022.

Извор: Републички завод за статистику, ДевИнфо база

У Чајетини постоје три матичне основне школе са седам подручних (издвојених) одељења. У Чајетини се налази Основна школа „Димитрије Туцовић“. Две преостале матичне школе и седам подручних одељења су смештени у ванградским насељима, што је неуобичајено, али је Чајетина врло разуђена општина са доминантно сеоским становништвом.

Доказ ове разуђености је и просечан број ученика, који је у матичним основним школама низак, нарочито у поређењу са просеком за подручје Србија – Југ⁵, док је у подручним одељењима (објектима) доста виши у односу на подручје Србија – Југ.

У општини Чајетина налази се једна установа чија је делатност средњошколско образовање. У питању је Угоститељско-туристичка школа, која нуди 120 места на смеровима туристички техничар, хотелијерско-ресторански техничар, кулинарски техничар, кувар и конобар.

Образовна структура становништва општине Чајетина, старијег од 15 година, скоро је једнака образовној структури овог дела популације у Златиборској области и Региону Шумадије и Западне Србије.

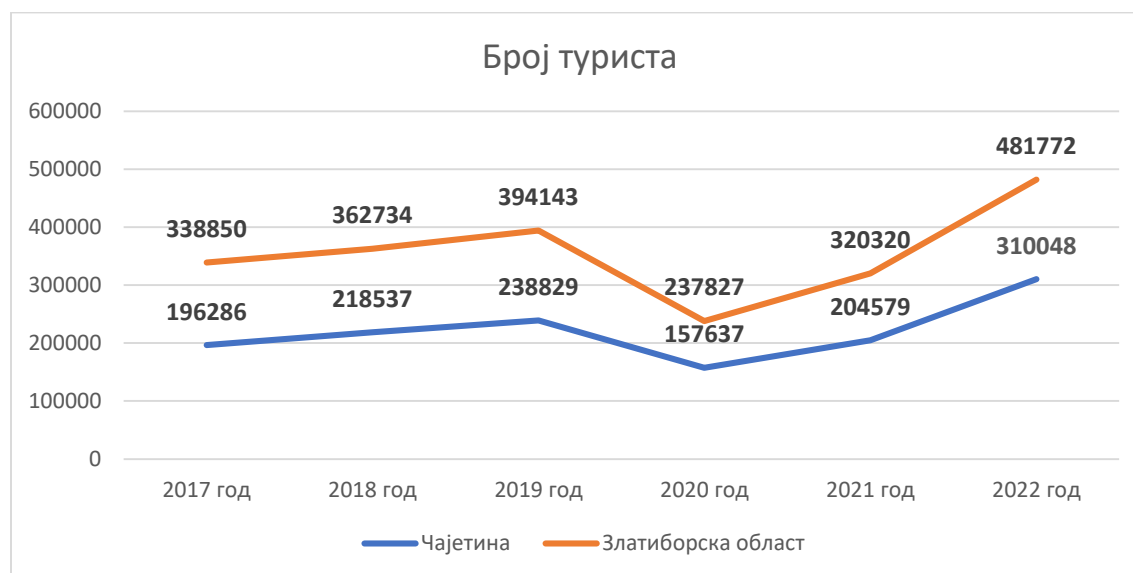
У структури становништва, старијег од 15 година, општине Чајетина, највеће учешће од 45% остварују лица са средњим образовањем. Становништво са основним образовањем, у образовној структури становништва општине Чајетина, учествује са 23%. Са вишим образовањем забележено је учешће од 5%, док је становништво са високим образовањем у образовној структури становништва општине Чајетина заступљено са 5%. Учешће становништва са непотпуним основним образовањем у образовној структури становништва општине Чајетина износи 17%, док становништво без школске спреме чини 5% становништва старијег од 15 година у општини.

⁵Подручје „Србија-Југ“ подразумева део државе Србије који не обухвата Војводину и Београд према Номенклатури статистичких територијалних јединица Европске уније (НСТЈ 1)

2.4. Туризам

Туризам, као најразвијенија привредна грана у општини Чајетина, значајно доприноси целокупном привредном развоју. У великој мери доприноси запошљавању, пре свега у области угоститељства, саобраћаја и трговине, и на тај начин утиче на креирање потребе за одређеним профилима радне снаге и развој стручних смерова у средњошколском образовном систему. Поред тога, туризам у општини подстиче инвестиције, негује традицију, кроз промоцију културног и историјског наслеђа, стимулише локалну производњу и потрошњу и развој трговине. Експанзија туризма временом је дала на значају потреби за уважавањем система паметног и одговорног управљања његовим развојем, како би се у будућем периоду избегле негативне последице попут несврхисходне експлоатације ресурса и социјалних проблема. Са изузетком периода обележеног вирусом COVID-19, општина Чајетина бележи стални пораст броја туриста и броја ноћења. Од евидентираних 310.048 туриста у 2022. години, домаћих туриста је било 237.583, а страних 72.465. Према подацима из 2022. године, просечан број ноћења домаћих туриста износио је 3,4, а просечан број ноћења страних туриста износио је 2,7.

Графикон 2. Број туриста који посети Златиборску област и општину Чајетина

Извор: Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији

Поред повећања смештајног капацитета, до којег долази инвестицијама компанија и појединаца, општина ради на унапређењу спортских, рекреативних, туристичких и других садржаја, који ће у наредном периоду утицати на повећање просечног броја ноћења, како домаћих, тако и страних гостију.

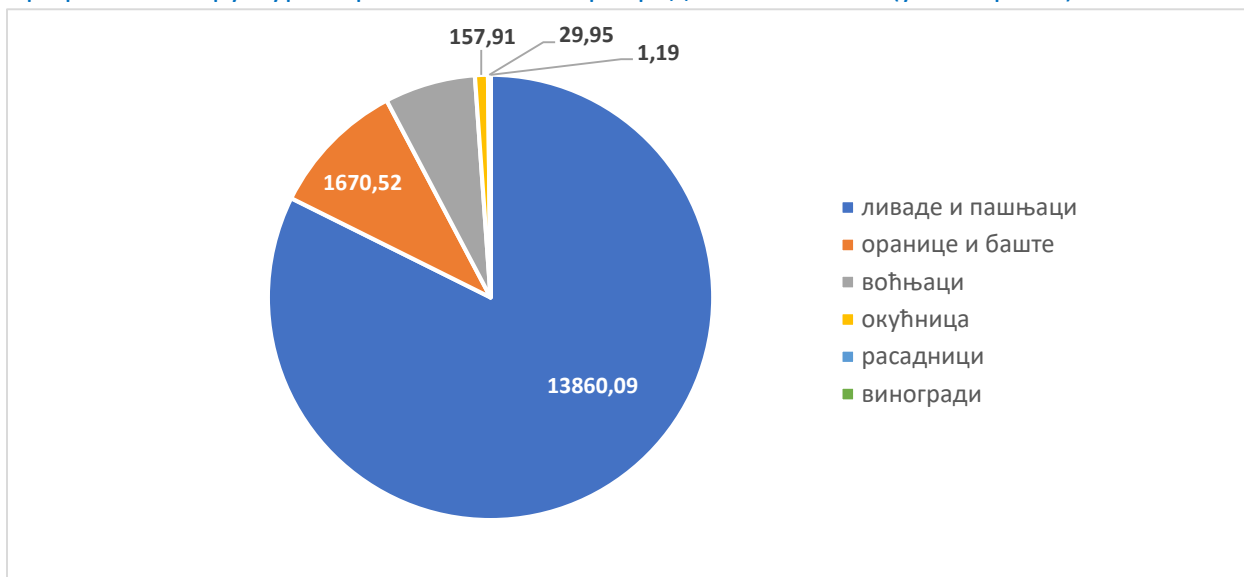
Општина Чајетина има оптималне природне услове за развој туризма. Поред географског положаја и планине Златибор, општину одликује повољан климатски појас са карактеристичним ваздушним струјањима (континенталним и медитеранским), због чега и носи епитет „ваздушне бање“. Повољан географски положај одређен је магистралним путевима за Црну Гору и Босну и Херцеговину, близином ауто-пута „Милош Велики“, пругом Београд – Бар, а у непосредној близини налази се и цивилно-војни аеродром Поникве. На територији општине протичу реке Црни Рзав, Увац, Катушница и Балашица, а и изграђена су два вештачка језера, Рибничко језеро (из којег се водом снабдевају насеља Чајетина и Златибор) и језеро у центру Златибора, које се користи искључиво у туристичке сврхе. Међу туристичким потенцијалима општине издвајају се музеј „Старо село“ у Сирогојну, као културно добро од изузетног значаја, заштићено природно добро, споменик природе Стопића пећина, Рибница са ски центром „Торник“, водопад у Гостиљу, прераст у Доброселици, уређени видиковци и излетишта у бројним златиборским селима: Водице, Трипкова, Мачкат, Крива Река и други. Велики туристички потенцијал општине Чајетина је и чињеница да се на територији општине налази заштићено подручје Парк природе „Златибор“, кроз који су трасиране пешачке и бициклистичке стазе. Велику туристичку атракцију општине Чајетина представља „Голд гондола“, најдужа панорамска гондола на свету, која повезује туристички центар и највиши врх Торник. Од културних установа општине познате су библиотека „Љубиша Р. Ђенић“ и Културни центар „Златибор“, у оквиру ког послују Дом културе у Чајетини и Културни центар на Златибору, који поседује галеријски простор, биоскоп и позоришну сцену.

2.5. Пољопривреда и шумарство

Пољопривреда општине Чајетина има дубоко укорењене културне аспекте, јер се у највећој мери ослања на традиционалне методе узгоја и производње и на тај начин доприноси очувању културног наслеђа заједнице. Општина Чајетина је према природним карактеристикама предодређена пре свега за узгој стоке, због чега је и препознатљива по производњи меса, месних прерађевина, млека и млечних производа, меда и ракије. Пољопривреда се не ослања превише на раст продуктивности, кроз масовну производњу применом најновијих технологија, већ своју компаративну предност гради кроз примену конвенционалног начина производње. Појединачни учинци пољопривредне производње на локалном и националном нивоу већ имају изграђен бренд заснован на квалитету и у обичајима дубоко укорењеном начину производње (сушено говеђе, овчије и свињско месо, златиборски кајмак и др.).

Како пре израде Плана развоја нису изашли званични резултати Пописа пољопривреде из 2023. године, као основа за анализу стања коришћени су резултати анкете из 2018. године и основни показатељи стања у пољопривреди из 2023. године. На основу тих показатеља, општина Чајетина има 2.472 газдинстава (15% мање него на попису 2012.) и 16.831 хектара коришћеног пољопривредног земљишта, што је за 28% мање у односу на површину коришћеног пољопривредног земљишта утврђених пописом из 2012. године (23.472).

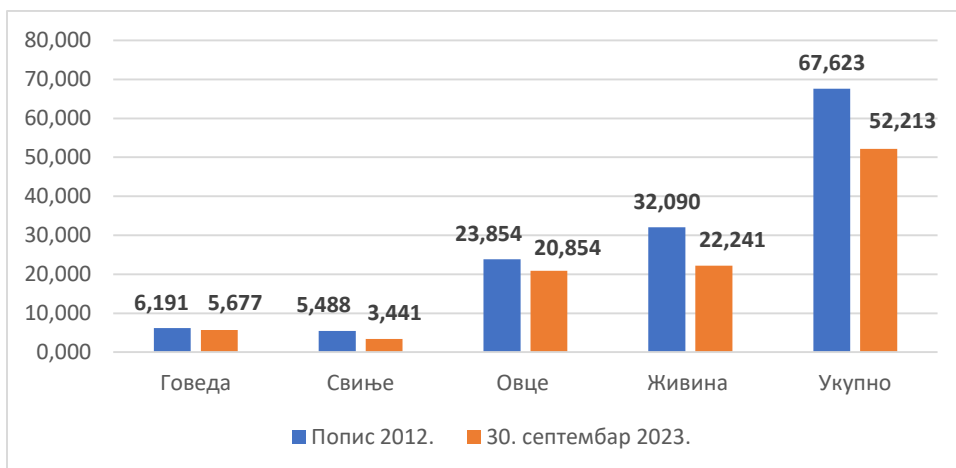
Графикон 3. Структура коришћеног пољопривредног земљишта (у хектарима)

Извор: [Преглед основних показатеља | О ПОПИСУ ПОЉОПРИВРЕДЕ \(stat.gov.rs\)](#)

Према анкети из 2018. године и прегледа основних показатеља из 2023. године, приметан је пад пољопривредне активности на територији целе државе. Од смањења броја пољопривредних газдинстава, преко смањења коришћеног пољопривредног земљишта до смањења броја стоке која се узгаја у газдинствима. И поред свих напора локалне самоуправе овај тренд, мада у блажој форми, није заобишао ни општину Чајетина.

Графикон 4. Број стоке према Попису пољопривреде из 2012. године и на основу прегледа основних показатеља из 2023. године

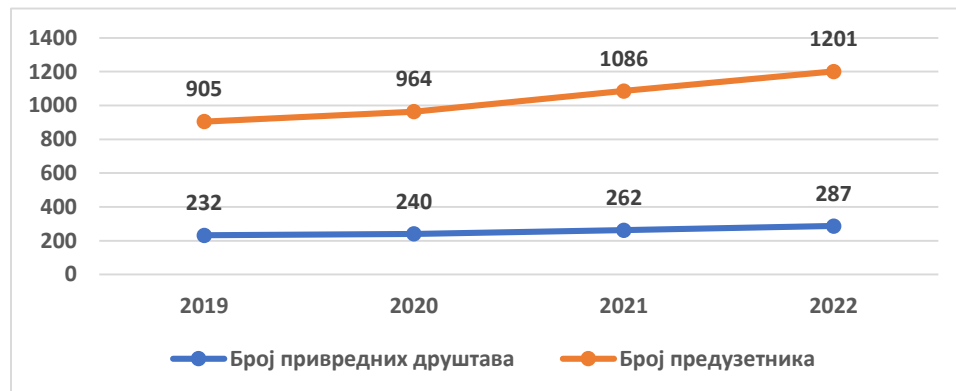
Извор: [Преглед основних показатеља | О ПОПИСУ ПОЉОПРИВРЕДЕ \(stat.gov.rs\)](#)

Обрасла шумска површина општине Чајетина износи 22.196 ха, што чини 8% у Златиборској области и 2% у Региону Шумадије и Западне Србије. На подручју општине Чајетина шумски ресурси заузимају 36,90% од укупне површине, што је више од просека за РС (25,6%).

2.6. Привреда

Општина Чајетина своју привредну делатност заснива пре свега на туризму и пољопривреди, као и прерађивачкој индустрији у области пољопривредне производње и лакој индустрији.

Графикон 5. Број привредних друштава и предузетника у општини Чајетина

Извор: Агенција за привредне регистре: Мере и подстицаји регионалног развоја – Мапа регистра

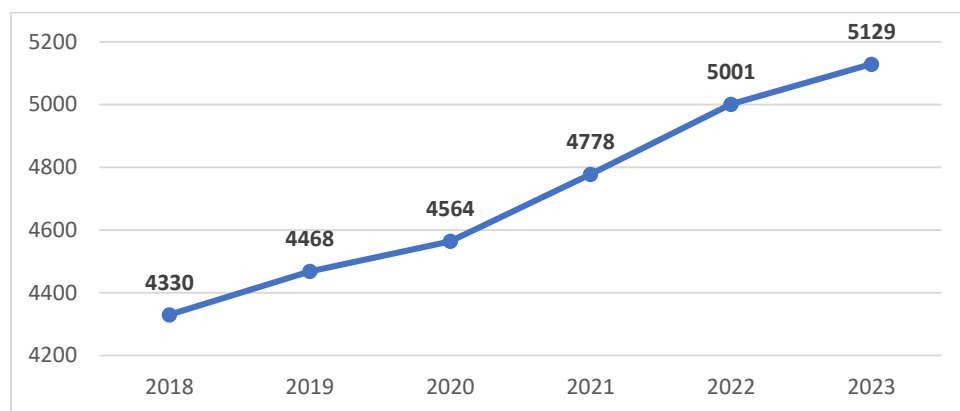
Кретање броја активних, новооснованих и угашених привредних друштава и предузетника указује на виталан и перспективан економски развој општине Чајетина. У периоду 2019-2022. Година, на територији Општине Чајетина, забележен је раст броја активних привредних друштава и предузетника. У односу на 2019. годину, број активних привредних друштава и предузетника повећао се за 24% и 15% респективно. У исто време, забележен је и раст броја новооснованих привредних друштава и предузетника за 12% и 30% респективно, као и смањење броја брисаних/угашених привредних друштава и предузетника за 60% и 28% респективно. Према подацима Агенције за привредне регистре, на територији општине Чајетина, у 2022. години, егзистира 140 активних и 10 новооснованих удружења.

У Општини Чајетина, у 2021. години, у односу на 2019. годину, забележен је раст броја запослених у привредним друштвима и код предузетника за 16% и 20% респективно. Пословни приходи и нето добитак привредних друштава повећали су се за 38% и 39% респективно, а у случају предузетника за 41% и 27% респективно. Број привредних друштава, који послује са нето добитком, повећао се за 10%, а предузетника за 1%.

2.7. Стање на тржишту рада

Укупан број регистрованих запослених лица, чије је пребивалиште општина Чајетина, у 2023. години износи 5.129, док укупан број запослених лица на територији општине Чајетина 7.107, што значи да 1.978 људи, који ради на територији општине, има пребивалиште у некој другој ЈЛС.

Графикон 6. Број запослених према општини пребивалишта

Извор: Републички завод за статистику, Општине и региони у Републици Србији

У последњих пет година број запослених лица на територији општине Чајетина бележи континуиран раст. У односу на 2018. годину, у 2023. години број запослених лица се повећао за 18,5%. У 2023. години било је укупно 5.129 запослених лица, што је половина од укупно радно способног становништва. Током посматраног периода, структура запослености према врсти послодавца је релативно стабилна. У периоду 2017-2021. године, у правним лицима и код предузетника било је запослено у посеку 70% и 27% лица респективно, док је у просеку 3% било регистровано као индивидуални пољопривредници.

Највећи број радника запошљавала су предузећа из сектора услуга смештаја и исхране (25%) и прерађивачке индустрије (22%). Ова два сектора запошљавају по четвртину укупног броја запослених лица у општини Чајетина. Следећи сектори са највећим уделом у укупној запослености општине су трговина (12%) и грађевинарство (7%). Удео у укупној запослености, не мање од 5%, бележе још здравствена и социјална заштита (6%) и државна управа и обавезно социјално осигурање (5%).

У периоду од 2018 до 2023. године, на територији општине Чајетина, забележен је тренд раста просечне нето зараде. У 2023. години просечна нето зарада износила је 66.547 РСД, што у односу на 2018. годину (39.020 динара) представља пораст за 70%.

Према извештају НСЗ-а, у децембру 2023. године, број лица без запослења на територији општине Чајетина износио је 392, односно око 4%.

2.8. Урбанизам и инфраструктура

2.8.1. Просторни развој

У мрежи насеља саме општине Чајетина изражено је централно груписање функција у Златибору и Чајетини. У функционалном смислу, издвајају се Чајетина – општински центар (административно-привредни), Златибор – туристички центар и Шљивовица – привредни центар.

Просторним планом Општине Чајетина приказан је следећи биланс коришћења земљишта:

Табела 2. Намена земљишта према Просторном плану Општине Чајетина

Намена	Површина у ha	% учешће
Планирано грађевинско земљиште	2 874,50	4,44
Пољопривредно земљиште	37 184,50	57,47
Шумско земљиште	21 105,00	32,62
Водно земљиште и остало	3 537,00	5,47
Укупно	64 701,00	100,00

На основу приказаног биланса, уочљиво је да је према коришћењу земљишта подручје општине Чајетина рурална средина.

Интензитет нелегалне изградње може се приказати поређењем броја нелегално изграђених објеката са бројем домаћинстава према попису из 2022. године. Изведеном анализом може се закључити да општина Чајетина има просечан – усклађен број нелегално изграђених објеката по једном домаћинству (1,02). У поређењу са вредностима за Златиборску област (1,08), који је незнатно већи од просечног броја нелегалних објеката у односу на Републику Србију у целини (0,81), интензитет нелегалне изградње по домаћинству је у рангу републичког просека.

2.8.2. Водоснабдевање и управљање отпадним водама

На територији општине Чајетина за водоснабдевање становништва и индустрије користе се воде из јавног водовода, сеоских водовода и из индивидуалних бунара. Расута мрежа сеоских водовода и појединачних водозахвата, санитарно неодређених, има значајне осцилације у количини и квалитету воде. Водом из јавног водовода, који се налази у надлежности КЈП „Златибор“, снабдевају се урбанизована насеља Чајетина и Златибор. Водоводна мрежа снабдева 80% становништва. Водоснабдевање се врши из акумулационог језера Рибница, на реци Црни Рзав, чија је запремина 3.500.000м³.

Постројење за прераду питке воде на Златибору годишње произведе 2-2,4 милиона м³ воде. Водовод Чајетине и Златибора има велике губитке у мрежи, настале услед вишегодишњег неадекватног одржавања и недовољног улагања у развој (сматра се да укупни губитак питке воде износи око 44%).

Постојеће извориште водоснабдевања, акумулација Златибор – Рибница, може да обезбеди потребну количину воде. Постојеће постројење за припрему воде за пиће са проширењем имаће капацитет од 200 л/с. Постројење ће у крајњој фази имати капацитет од 300 л/с, колики је и капацитет изворишта, јер се са овог водоводног система снабдева и насеље Чајетина.

Отпадне воде насељеног места Чајетина се испуштају у реку Балашицу, а отпадне воде насељеног места Златибор се сакупљају и одводе до постројења за пречишћавање отпадних вода и пречишћене воде испуштају се у Обудојевицу. Очекује се почетак радова на постројењу за прераду отпадних вода у Чајетини и другим месним заједницама⁶. У току је израда пројектне документације за ППОВ за насеље Сирогојно. Постројења за насељена места Чајетину и Мачкат планирана су и предвиђена планским документима.

2.8.3. Енергетика

На територији општине Чајетина не постоје извори електричне енергије. Снабдевање електричном енергијом подручја Општине остварује се из електроенергетског система Србије (ЕПС), односно из Електромреже Србије (ЕМС). Постојећа електроенергетска инфраструктура на територији општине Чајетина углавном задовољава садашње потребе потрошача за електричном енергијом, али се у наредном периоду, имајући у виду тренд годишњег пораста потрошње и распоред потрошача у оквиру релевантног конзума, планира ревитализација постојећих и изградња нових електроенергетских објеката, како би се обезбедило још поузданије и квалитетније снабдевање електричном енергијом.

Процењени капацитет за ГМРС „Чајетина“ је око 2 500 м³/ч, и уз степен истовремености од реалне потребе су око 1 800 м³/ч. Број процењених прикључака је око 1500, а дужина дистрибутивне гасоводне мреже око 15 км.

Пројектом разводног гасовода РГ 08-19 Севојно – Златибор је поред изградње ГМРС „Златибор“ и ГМРС „Чајетина“, планирана и изградња ГМРС „Мачкат“, која се налази на месту Тамјаница, што ће омогућити гасификацију села Мачкат и Крива Река, у којима је развијена месно-прерађивачка индустрија. Значајан број потенцијалних корисника ове ГМРС лоциран је у оквиру индустријске зоне Бранешко поље и насеља Бела Земља и Попова Вода.

ГМРС „Торник“ би према плановима требало да се налази источно од Торника према Доброселици. Она се налази на планираном разводном гасоводу према Прибоју.

2.8.4. Саобраћајна инфраструктура

Мрежу путева општине Чајетина чини 7% државних путева I реда, 15% путева државни путеви II реда, и 78% општински путеви. Мрежа општинских путева је знатно изнад републичког просека.

⁶ <http://vodovod-zlatibor.org/финансијски-извештај/>

Велика је разуђеност насељених места, планински рељеф диктира захтев за адекватним попречним профилем саобраћајница, који у великој мери није испуњен. Географски положај, најпосећенији туристички центар и пут ка Јадранском мору захтева саобраћајницу вишег ранга, попут ауто-пута, у одосу на садашњи државни пут IB реда бр.23.

Пројекат техничке регулације урбаних насеља Чајетина и Златибор идентификовао је многобројне улице, које својим карактеристикама не испуњавају потребну ширину/профил за двосмерни саобраћај. Такође, у многобројним улицама не постоје тротоари, па су пешаци у њима нарочито угрожени.

У близини општине Чајетина налази се Аеродром Поникве. Препознат је потенцијал његовог положаја и тренутно се аеродром обнавља у циљу потпуног прилагођавања цивилном ваздухопловству, посебно туристичким летовима. Разлог је веома повољан положај аеродрома, у близини бројних планинских туристичких одређишта, попут Таре, Златибора, Златара, као и Мокре Горе.

Подручјем општине Чајетина пролази пруга Београд – Пожега – Државна граница – Бар која, поред коридора 10 и пруге Београд – Панчево – Вршац – Државна граница, представља „кичму“ железничке инфраструктурне мреже Републике Србије. Планирана је модернизација и реконструкција пруге, што ће додатно олакшати превоз робе и путника.

2.9. Заштита животне средине

2.9.1. Управљање отпадом

Предузеће КЈП „Златибор“ Чајетина обављања комуналну делатност управљања комуналним отпадом.

Општина Чајетина организује сакупљање и транспорт комуналног отпада на целој својој територији (100%). У насељеним местима Златибор и Чајетина успостављен је систем примарне селекције на месту настанка на суву и мокру фракцију, путем две канте/контејнера. У другој фази разврставања отпада свако домаћинство ће добити или компостере да компостира биораградивни отпад, или браон канту чији садржај ће бити допреман на централну компостану. Стално се повећава количина прикупљеног примарно селектованог отпада, чија је чистина 95%.

На територији општине Чајетина више нема дивљих депонија, а читава територија општине, укључујући и урбане и руралне месне заједнице, комунално је опремљена. Комплетан комунални отпад одлаже се у Регионалну санитарну депонију „Дубоко“.

2.9.2. Заштићена природна добра

Влада Републике Србије је 2017. године прогласила Златибор парком природе и управљање поверила Јавном предузећу за газдовање шумама „Србијашуме“. Послове непосредног управљања обављају шумска газдинства „Ужице“ и „Пријепоље“, односно Радна јединица Парк природе „Златибор“, са седиштем на Златибору.

Увидом у Централни регистар заштићених природних добара, констатовано је да у границу Просторног плана општине Чајетина улазе следећа заштићена природна добра I категорије: Парк природе „Златибор“, Споменик природе „Стопића пећина“, Парк природе „Шарган-Мокра Гора“ и Специјални резерват природе „Велики Рзав“, као и заштићено природно добро III категорије: Предео изузетних одлика „Клисура Ђетиње“.

2.9.3. Климатске промене

Упоредном анализом климатолошких (тридесетогодишњих) нормала дошло се, између осталог, до следећих показатеља:

- Средња месечна температура порасла је за 1.164°C;
- Максимална температура порасла је за 1.94°C;
- Минимална температура порасла је за 0.442°C;
- Број јако хладних дана смањен је за 7.33 дана;
- Број ледених дана смањен је за 11.90 дана;
- Број летњих дана повећан је за 23.734 дана;
- Број тропских дана повећан је за 5.933 дана;
- Број дана са појавом кише повећан је за 5.467 дана;
- Број дана са појавом снега смањен је за 4.567 дана;

У процесу израде Заједничког акционог плана за одрживу енергију и климу Златиборског округа, примењена је методологија којом су идентификовани главни климатски ризици, који утичу или би могли утицати на посматрано подручје, и којом су дефинисане потребне и изводиве мере адаптације, као одговор на те ризике.

Анализа је показала да је могуће је уочити тренд промене климе на подручју Златиборског округа. Уочљив је значајан тренд смањења снежних падавина и продужавање периода тропских врућина и суше. Очекују се у снажни олујни ветрови и изненадне, краткотрајне обилне падавине које могу проузроковати поплаве.

Значајни делови друштва и привреде рањиви су на већ постојећу климатску променљивост, а вероватно ће бити осетљиви и на климатске промене које се очекују у будућности. Ове промене би дугорочно могле имати повећане негативне последице на различите сегменте живота у Републици Србији, па тако и на Златиборски округ, уз незнатан број дугорочних позитивних ефеката којих у појединим секторима уопште и нема.

2.10. Друштвени развој

2.10.1. Социјална и здравствена заштита

У Србији је највећи део социјалне и дечије заштите у надлежности националног нивоа.

Новчану социјалну помоћ је 2022.⁷ године примало свега 65 становника општине Чајетина. Обухват становништва овим програмом је врло низак и износи 0,4%. Обухват становништва програмом НСП је веома низак и у односу на просек Србија-југ (3,4%), што је резултат повољније економске ситуације, имајући у виду да општина Чајетина спада у другу групу по степену развијености јединица локалних самоуправа, као и да би по новијим подацима припадала првој групи најразвијенијих.

Крајем 2022. године, 390 деце и младих је примало дечији додаток, од којих је 81 остваривало право на увећане износе и по повољнијим условима. У последњој групи су деца са инвалидитетом и са сметњама у развоју, као и деца из једнородитељских и старатељских породица.

Обухват деце и младих (0-19) програмом дечијег додатка у општини Чајетина је низак, износио је 2022. године 14,3%. Обухват је значајно нижи у поређењу са просеком Србија-југ (21,9%).

Додатак за помоћ и негу примало је 32 становника општине Чајетина, а увећани додаток 74. Током година број корисника оба додатка се смањивао, у мањој мери у случају корисника увећаног додатка. Обухват становништва додатком за помоћ и негу је испод просека, док је обухват увећаним додатком на нивоу Србија-југ.

Према подацима СКГО-а, у Чајетини су расходи за социјалну заштиту, на основу функционалне класификације 2022. године, износили 82,9 милиона РСД. Обим интервенције у области услуга социјалне заштите у надлежности ЈЛС у Чајетини је низак, према критеријуму издвајања из локалног буџета, али је висок, према расходима по становнику.

У 2021. години у Чајетини су се обезбеђивале услуге помоћ у кући за старије и за децу, лични пратилац детета и дневни боравак за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом.

Доступност најраспрострањеније услуге социјалне заштите, помоћ у кући за старе, значајније је виша у односу на просек подручја Србија-југ. Услуга се у 2021. години обезбеђује за укупно 77 корисника, од којих је 96% старих 65 и више година.

Услугу лични пратилац детета у 2021. години у Чајетини је користило просечно месечно 11 корисника до 18 година, претежно мушког пола и из урбане средине (по 73%). Услуга је пружана током целе године, осам сати дневно, пет дана у недељи.

⁷ Све услуге у сфери социјалне заштите постоје и данас, али се у анализи налазе године за које су достављени/пронађени најажурнији подаци.

Дневни боравак намењен деци и младима са сметњама у развоју је у 2023. години обезбеђиван за 11 корисника (0-25) просечно месечно. Додатно услугу су користиле и три особе током зимског и летњег распуста. Услуга се пружала свих 12 месеци, а радно време боравка је осам сати дневно.

Услуга помоћ у кући за децу у Чајетини се обезбеђивала за три девојчице, од којих је једна са урбаног, а две са руралног подручја.

Кроз међусекторску иницијативу 2018. године је успостављен Интерсекторски тим за превенцију и заштиту деце од насиља, злостављања и занемаривања, кроз локални међусекторски протокол. Потписници овог Протокола су релевантне локалне установе (све образовне установе, Дом здравља, Центар за социјални рад, спортска удружења, ЈЛС, организација цивилног друштва и полиција), а координатор овог тима је удружење грађана „Златиборски круг“.

Здравствена заштита у Србији је претежно у надлежности националног нивоа, поготову од доношења новог Закона о здравственој заштити 2019. године. Према новим законским решењима, јединице локалне самоуправе остају оснивачи само апотекарских установа на својој територији. Капацитети здравствене заштите, исказани преко броја лекара у примарној здравственој заштити на 1.000 становника, у Чајетини су приближно на нивоу просека Србија-југ, осим у области стоматолошке заштите деце и омладине у којој је видљиво извесно заостајање.

2.10.2. Култура

Културни центар „Златибор“, са својим седиштем у Чајетини основан је у јуну 2023. године, као правни наследник Културно-спортског центра „Чајетина“. У свом саставу има Дом културе у Чајетини и Културни центар на Златибору. На оба места постоје позоришне сале, које се уједно користе и као биоскопске, и опремљене су дигиталним пројекторима. У склопу Културног центра на Златибору постоји Галерија, која испуњава захтеве модерних уметника, а у Дому културе галеријски простор, који се користи за изложбе мањег обима. Културни центар „Златибор“ редовно реализује бесплатне ликовне, литерарне, дизајнерске, калиграфске, шаховске и музичке радионице за све старосне групе. Препознатљиви су по организацији традиционалних културно-спортско-туристичких манифестација: Сабор трубача Западне Србије и смотра народног стваралаштва, Дечји фестивал „Деца међу нарцисима“, ликовна колонија „Трнава“ и многе друге. Истичу квалитетну комуникацију и сарадњу са установама културе и општинама у нашој земљи, позориштима, дистрибутерским кућама и уметницима.

2.10.3. Људска права и родна равноправност

На основу анализе стања требало би обратити повећану пажњу на припаднике маргинализованих група, чији је приступ правима и услугама отежан. На територији општине Чајетина могу се дефинисати следеће маргинализоване групе: деца, млади, жене, старије особе, жртве породичног насиља, особе са инвалидитетом, оболели и породице оболелих од малигних болести.

Неопходна је снажнија сарадња јавног и цивилног сектора, као и континуирано подизање капацитета локалних актера у систему заштите људских права и слобода.

Родна равноправност подразумева равноправно учешће свих лица без обзира на родну припадност у свим областима друштвеног и приватног живота, као и њихов равноправан положај и једнаке могућности за остваривање својих права.

Област родне равноправности је уређена нормама међународног и националног законодавства. Међутим, упркос законским решењима, жене су још увек неравноправне. Родна неједнакост је и даље присутна у свакодневном животу. И даље се уочава институционално непоштовање једнаких могућности у економским и друштвеним односима. Иако је проценат запослености жена и мушкараца у нешто бољем односу него у остатку Србије, у овом сегменту се још виде разлике.

Жене које живе у сеоским подручјима чине једну од најрањивијих група у погледу једнаких могућности остваривања људских права у свим областима јавног и приватног живота, од могућности да равноправно учествују на позицијама моћи и одлучивања у држави, заједници и породици, до приступа здравственим, образовним, социјалним и другим услугама, финансијама и другим ресурсима и наслеђивања газдинстава и друге имовине. Према резултатима пописа пољопривреде из 2023. године, само 23% жена управља пољопривредним газдинством.

У Чајетини је 2009. године основан Савет за родну равноправност. Чланови Савета су и жене и мушкарци, а Савет се бави унапређењем положаја жена на територији општине. Такође је израђен и усвојен Акциони план за унапређење положаја жена у општини Чајетина, на чијем се спровођењу ради.

Златибор, као туристичка атракција међународног нивоа, коју посећује велики број гостију, како из земље, тако и из иностранства, треба да поведе посебну пажњу приликом изградње саобраћаница и објеката, али и приликом обезбеђивања услуга, како из области туризма, тако и из области транспорта на особе са инвалидитетом.

Неометано кретање, тј. кретање без баријера и доступност садржаја свим потенцијалним гостима представља циљ којем треба да теже и представници општине, али и инвеститори.

3. ВИЗИЈА ОПШТИНЕ ЧАЈЕТИНА

Општина Чајетина је домаћинска, традиционална и савремена, иновативна средина.

Национални је центар туризма и регионални центар пољопривредне производње.

Чајетина је еколошка општина очуваних природних ресурса, енергетски ефикасна и развијена у складу са начелима одрживог развоја, усмерена ка хармонији са природом и дугорочном добробити свих грађана.

4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉЕВИ И МЕРЕ ЗА ПОСТИЗАЊЕ ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА

Развојни правац: 1. УРБАНИ РАЗВОЈ и ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Приоритетни циљ

Мера

1.1. Унапређен систем саобраћаја у Чајетини и на Златибору кроз развој алтернатива коришћењу аутомобила

- 1.1.1. Успостављање система организованог јавног превоза
- 1.1.2. Регулисан стационарни саобраћај у насељеним местима
- 1.1.3. Изградња нових кракова „Голд гондоле“
- 1.1.4. Изградња пешачких и бициклистичких стаза и трака
- 1.1.5. Изградња нове аутобуске станице на Златибору
- 1.1.6. Реконструкција и уређење путне мреже у насељима Златибор и Чајетина.
- 1.1.7. Организовање бесплатног јавног превоза и промовисање туристичких разгледања електричним возилима
- 1.1.8. Увођење „e-bike sharing“ система на дестинацију

1.2. Унапређен систем

- 1.2.1. Унапређење система за снабдевање водом са Рибничког језера

водоснабдевања	1.2.2. Реконструкција постојеће и изградња недостајуће водоводне мреже и резервоара воде 1.2.3. Модернизација система контроле и управљања водоводним системом у циљу смањења губитака на мрежи 1.2.4. Изградња водоводног система „Сушица“ са ППВ „Жигалски вис“
1.3. Повећан проценат обраде отпадних вода	1.3.1. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода у Чајетини, Сирогојну и Мачкату 1.3.2. Реконструкција постојеће и изградња недостајуће канализационе мреже у насељима Златибор и Чајетина 1.3.3. Наставак изградње система кишне канализације 1.3.4. Израда постројења за пречишћавање отпадних вода у туристичким насељима
1.4. Повећани капацитети енергетских система и број корисника	1.4.1. Пројектовање и изградња дистрибутивне гасоводне мреже 1.4.2. Изградња соларних електрана
1.5. Унапређен систем управљања отпадом	1.5.1. Успостављање система прикупљања и изградња постројења за третман отпада од грађења и рушења 1.5.2. Изградња рециклажног дворишта 1.5.3. Изградња централне компостане и успостављање система сакупљања биоразградивог отпада 1.5.4. Успостављање система сакупљања и управљања споредним производима животињског порекла 1.5.5. Успостављање система примарне селекције отпада у најмање пет села на територији општине
1.6. Ажурна планска документација	1.6.1. Набавка опреме и софтвера за увођење ГИС-а 1.6.2. Израда планова генералне и детаљне регулације
1.7. Остале неklasификоване мере	1.7.1. Просторно уређење трасе „Голд гондоле“ 1.7.2. Функционално уређење и изградња гробља на Златибору 1.7.3. Изградња азила и прихватишта за животиње и успостављање службе за регулисање и склањање животиња са јавних површина 1.7.4. Унапређење подршке удружењима грађана која се баве заштитом животне средине 1.7.5. Санација, реконструкција и изградња локалне мреже путева за потребе унапређења искоришћења потенцијала верског туризма, као и производних и услужних капацитета

- 1.7.6. Унапређење приступачности јавних објеката и институција на територији ЈЛС за особе са инвалидитетом
- 1.7.7. Израда програма животне средине

Развојни правац: 2. ТУРИЗАМ

Приоритетни циљ	Мера
2.1. Унапређен сеоски туризам	2.1.1. Унапређење постојећих и увођење нових модела за финансијску подршку и развој сеоског туризма 2.1.2. Наставак ревитализације, активирања и афирмације културног наслеђа 2.1.3. Промоција сеоског туризма 2.1.4. Развој нових манифестација у сеоском туризму
2.2. Постигнут виши ниво квалитета туристичке понуде дестинације Златибор	2.2.1. Израда и усвајање Програма развоја туризма 2.2.2. Стављање Рибничког језера у туристичке сврхе (Златни град) 2.2.3. Изградња управне зграде „Голд гондоле“ 2.2.4. Унапређење постојећих и увођење нових модела финансијске подршке за развој урбаног туризма 2.2.5. Унапређење рада „El Paso City“ атракције 2.2.6. Унапређење постојећих и успостављање нових спелелолошких објеката 2.2.7. Побољшање инфраструктуре и садржаја кампа „Златибор“ 2.2.8. Унапређење пројекта „Добро са Златибора“ и развијање нових промотивних канала 2.2.9. Уређење и валоризација нових микролокалитета
2.3. Унапређен спортско-рекреативни туризам	2.3.1. Унапређење туристичке понуде и инфраструктуре 2.3.2. Искоришћавање хидроресурса у циљу развоја купалишног и спортско рекреативног туризма 2.3.3. Изградња спортског аеродрома на Обудојевици
2.4. Развијен конгресни туризам	2.4.1. Формирање конгресног бироа Златибор 2.4.2. Реконструкција и опремање постојећих сала за конгресни туризам
2.5. Развијен здравствено-лечилишни туризам	2.5.1. Програмска подршка локалне самоуправе развоју здравствено-лечилишног туризма 2.5.2. Испитивање лековитих својстава вода и стављање у лечилишно-туристичку функцију

Развојни правац: 3. ПОЉОПРИВРЕДА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО

Приоритетни циљ	Мера
3.1. Унапређени услови подршке пољопривредним произвођачима и прерађивачима	3.1.1. Изградња привредне инфраструктуре за потребе унапређења прерадних, производних и услужних капацитета
	3.1.2. Унапређење постојећих и увођење нових модела за финансијску подршку у примарној пољопривреди, пољопривредној производњи, преради пољопривредних производа и руралном развоју
	3.1.3. Развој палете и нивоа услуга „Еко Аграра“
3.2. Унапређени услови подршке предузетништву и занатству	3.2.1. Унапређење постојећих и увођење нових модела финансијске подршке МСП сектору, предузетницима, занатлијама и незапосленима
	3.2.2. Изградња пословно-образовног центра са бизнис инкубатором за потребе Иновационог бизнис центра „Златибор“

Развојни правац: 4. КВАЛИТЕТ ЖИВОТА

Приоритетни циљ	Мера
4.1. Сва деца имају квалитетне услове за школовање	4.1.1. Реконструкција и изградња вртића
	4.1.2. Реконструкција, доградња и изградња школских објеката
	4.1.3. Реконструкција и изградња школских физкултурних сала
	4.1.4. Повећање нивоа атрактивности Угоститељско-туристичке школе
	4.1.5. Изградња средњошколског ученичког дома
	4.1.6. Изградња тренинг центра за практичну наставу
4.2. Повећан број посетилаца културним догађајима	4.2.1. Санација и реконструкција објеката културе у складу са пројектном документацијом
	4.2.2. Приближавање културне понуде грађанима општине
4.3. Унапређен ниво услуга система социјалне заштите	4.3.1. Израда програма мера социјалне политике
	4.3.2. Унапређење реда дневних боравака за особе са инвалидитетом
	4.3.3. Унапређење услуге за бригу о старим лицима која нису у стању да се брину о себи
	4.3.4. Изградња објекта за потребе дневног боравака за децу и младе са сметњама у развоју.

**4.4. Остале
некласификоване мере**

4.4.1. Санација, реконструкција и изградња спортских објекта различитих намена

4.4.2. Повећање нивоа дигитализације рада и услуга општинске управе

4.4.3. Израда програма подршке популационој политици и подршке породици и деци на територији општине Чајетина

4.1. ВЕЗА ПРИОРИТЕТНИХ ЦИЉЕВА ОПШТИНЕ ЧАЈЕТИНА, ЦИЉЕВА ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА И ПРЕГОВАРАЧКИХ ПОГЛАВЉА СА ЕУ

Уједињене нације су 2015. године усвојиле „Агенду 2030“. „Агенда 2030“ представља програм развоја који обухвата 17 циљева, 169 посебно одрђених циљева, 231 показатељ и подразумева мобилизацију ресурса свих држава. Политика и финансирање се на глобалном нивоу, од периода усвајања Агенде, руководе искључиво дефинисаним глобалним циљевима (Sustainable Development Goals - SDGs), а то је потребно имати у виду и када говоримо о локалном нивоу управљања.

У наставку овог поглавља биће приказана веза између дефинисаних приоритетних циљева општине Чајетина за период 2024-2031, са циљевима и посебно одређеним циљевима одрживог развоја у оквиру „Агенде 2030“, као и са преговарачким поглављима са ЕУ.

РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: УРБАНИ РАЗВОЈ И ЗАШТИТА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ		
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ ЈЛС	ВЕЗА СА ЦОР (циљеви и потциљеви)	ПРЕГОВАРАЧКА ПОГЛАВЉА СА ЕУ
Унапређен систем саобраћаја у Чајетини и на Златибору кроз развој алтернатива коришћењу аутомобила	 ЦИЉ 3. Обезбедити здрав живот и промовисати благостање за све људе свих генерација ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 3.6. До краја 2030. на глобалном нивоу преполовити број смртних случајева и повреда узрокованих саобраћајним незгодама. ЦИЉ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 11.2. До краја 2030. омогућити приступ безбедним, јефтиним, приступачним и одрживим транспортним системима за све, унапређујући безбедност на путевима, пре свега проширивањем обима јавног превоза, уз обраћање посебне пажње на потребе оних који се налазе у рањивим ситуацијама, жена, деце, особа са инвалидитетом и старијих лица. 	ПОГЛАВЉЕ 14: Транспортна политика
Унапређен систем водоснабдевања	 ЦИЉ 6. Обезбедити доступност и одрживо управљање водом и санитарним условима за све. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 6.3. До краја 2030. Унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу мери свести испуштање опасних хемикалија и материјала - преполовити удео.	ПОГЛАВЉЕ 20. Животна средина 27.4 Управљање водама

Повећан удео отпадних вода које се пречишћавају	 ЦИЉ 6. Обезбедити доступност и одрживо управљање водом и санитарним условима за све. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 6.1. До 2030. постићи универзалан и једнак приступ безбедној и приуштивој пијаћој води за све. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 6.3. До краја 2030. унапредити квалитет воде смањењем загађења, елиминисати расипање и на најмању могућу мери свести испуштање опасних хемикалија и материјала, преполовити удео.	ПОГЛАВЉЕ 27. Животна средина 27.4 Управљање водама
Повећани капацитети и број корисника енергетских система	 ЦИЉ 7. Осигурати приступ доступној, поузданој, одрживој и модерној енергији за све. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 7.1. До 2030. обезбедити универзални приступ економски прихватљивим, поузданим и модерним енергетским услугама.	ПОГЛАВЉЕ 15. Енергетика
Унапређен систем управљања отпадом	 ЦИЉ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 11.6. До 2030. смањити негативан утицај градова на животну средину мерен по глави становника, са посебном пажњом на квалитет ваздуха и управљање отпадом на општинском и другим	ПОГЛАВЉЕ 27. Животна средина и климатске промене

	нивоима. ЦИЉ 12. Обезбедити одрживе обрасце потрошње и производње ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 12.5. До краја 2030. значајно смањити генерисање отпада тако што ће се спречавати или смањивати његово генерисање, односно тако што ће се отпад прерађивати и поново употребљавати.	
Урбанизам и просторно планирање у функцији планског развоја општине	ЦИЉ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, отпорним и одрживим. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 11.3 До 2030. године, унапредити инклузивну и одрживу урбанизацију и капацитете за партиципативно, интегрисано и одрживо планирање и управљање људским насељима у свим земљама.	ПОГЛАВЉЕ 35. Остало
РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: ТУРИЗАМ		
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ ЈЛС	ВЕЗА СА ЦОР (циљеви и потциљеви)	ПРЕГОВАРАЧКА ПОГЛАВЉА СА ЕУ
Унапређен сеоски туризам Постигнут виши ниво квалитета туристичке понуде дестинације Златибор Унапређен спортско-рекреативни туризам Развијен конгресни	ЦИЉ 8. Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 8.9 До краја 2030. осмислити и применити политике за промовисање одрживог туризма, који ствара	ПОГЛАВЉЕ 20. Предузетништво и индустријска политика

туризам Развијен здравствено- -лечилишни туризам	радна места и промовише локалну културу и производе.	
РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: ПОЉОПРИВРЕДА И ПРЕДУЗЕТНИШТВО		
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ ЈЛС	ВЕЗА СА ЦОР (циљеви и потциљеви)	ПРЕГОВАРАЧКА ПОГЛАВЉА СА ЕУ
Унапређени услови подршке пољопривредним произвођачима и прерађивачима	 ЦИЉ 2. Окончати глад, постићи безбедност хране и побољшану исхрану и промовисати одрживу пољопривреду. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 2.3. До 2030. удвостручити пољопривредну продуктивност и приходе малих произвођача хране, а посебно жена, аутохтоних народа, породичних пољопривредних произвођача, сточара и рибара, кроз безбедан и једнак приступ земљишту, другим производним ресурсима и подацима, сазнањима, финансијским услугама, тржиштима и могућностима за остваривање додатне вредности, односно за запошљавање ван пољопривреде. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 2.4. До 2030. обезбедити одрживе системе за производњу хране и применити отпорне пољопривредне праксе за повећање продуктивности и производње, које помажу у одржавању екосистема, које јачају капацитет за прилагођавање климатским променама, екстремним временским условима, сушама, поплавама и осталим катастрофама, и које прогресивно побољшавају квалитет земљишта и тла. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 2а. Повећати инвестирање, укључујући кроз	ПОГЛАВЉЕ 11. Пољопривреда и рурални развој

	побољшану међународну сарадњу, у руралну инфраструктуру, пољопривредна истраживања и саветодавне услуге, развој технологије и банака биљног и сточног генетског материјала како би се унапредили пољопривредни производни капацитети у земљама у развоју, а посебно у најмање развијенијим земљама	
Унапређени услови подршке предузетништву и занатству	 ЦИЉ 8. Промовисати континуиран, инклузиван и одржив економски раст, пуну и продуктивну запосленост и достојанствен рад за све. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 8.9 До краја 2030. осмислити и применити политике за промовисање одрживог туризма који ствара радна места и промовише локалну културу и производе.	ПОГЛАВЉЕ 20. Предузетништво и индустријска политика
РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: ДРУШТВЕНИ РАЗВОЈ		
ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ ЈЛС	ВЕЗА СА ЦОР (циљеви и потциљеви)	ПРЕГОВАРАЧКА ПОГЛАВЉА СА ЕУ
Сва деца имају квалитетне услове за школовање	 ЦИЉ 4. Обезбедити инклузивно и праведно квалитетно образовање и промовисати могућност целоживотног учења за све. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 4.1 До 2030. обезбедити да све девојчице и дечаци заврше бесплатно, равноправно и квалитетно основно и средње образовање које води ка релевантним и ефикасним исходима учења. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 4.2. До краја 2030. обезбедити да све девојчице и дечаци имају приступ квалитетном развоју у раном детињству, бризи и предшколском образовању како би се припремили за основно	ПОГЛАВЉЕ 26. Образовање и култура

	образовање.	
Повећан број посетилаца културним догађајима	 ЦИЉ 11. Учинити градове и људска насеља инклузивним, безбедним, прилагодљивим и одрживим. ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 11.4 Појачати напоре да се заштити и обезбеди светска културна и природна баштина.	ПОГЛАВЉЕ 26. Образовање и култура
Унапређен ниво услуга система социјалне заштите	 ЦИЉ 1. Окончати сиромаштво свуда и у свим облицима ПОСЕБНО ОДРЕЂЕНИ ЦИЉ 1.3. Применити одговарајуће националне системе социјалне заштите и мере за све, укључујући најугроженије, и до 2030. постићи довољно велики обухват сиромашних и рањивих.	ПОГЛАВЉЕ 19. Социјална политика и запошљавање

4.2. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Урбани развој и заштита животне средине

4.2.1. SWOT анализа

Снаге	Слабости
--------------	-----------------

• Магистрални путеви спајају десет месних заједница • Разграната и квалитетна локална путна инфраструктура • Кроз општину пролази око 60 km међународног правца железничке пруге • У општини постоје четири железничка стајалишта (Сушица, Бранешци, Семегњево и Јабланица) и два железничка пристаништа (Рибница и Трипкова) • Златибор и Чајетина су добро покривени јавном расветом • Организовано сакуљање отпада постоји у свим месним заједницама • Техничка опремљеност службе је задовољавајућа • Контејнери су размештени у свим насељима • Разгараната и изграђена квалитетна комунална инфраструктура и у руралној и у урбаној средини • Континуирани тренд раста буџетских издвајања за развој инфраструктуре • Изградња водовода „Сушичка врела“ • Ефикасно развијен систем одржавања путне инфраструктуре током целе године • Капацитет изворишта и квалитет воде • Изградња инфраструктуре прати инзетитет изградње на Златибору • Континуирана реконструкција дотрајале мреже • Реконструкција ППВ „Рибница“	• Мањи део локалних путева нема довољну ширину • Део улице су асфалтиране, али немају довољну ширину • Неадекватна саобраћајница која повезује насеље са железничком станицом (Семегњево) • Недостаје део секундарне водоводне и канализационе мреже • Неопходна је реконструкција дела водоводне мреже • Око 15 месних заједница је самоорганизовано у процесу водоснабдевања (нема контроле квалитета, система хлорисања и сл.) • Део насеља Чајетина и Златибор немају фекалну канализацију док остала насеља уопште немају фекалну канализацију • Канализациона мрежа захтева реконструкцију • Атмосферска канализација није изграђена • Недостатак стручних кадрова (инжењери архитектуре и грађевине, правници) услед ниских примања • Недовољан број паркинг места • Непостојање јавне гараже • Неадекватна аутобуска станица • Специфична конфигурација терена општине • Дизбаланс сталних и повремених корисника (туристи) комуналних услуга • Недовољан број пешачких и бицикличких стаза
---	--

• Проналажење алтернативних изворишта • Кадровски капацитети • Добра техничка опремљеност комуналног предузећа • Уведен систем одвојеног сакупљања отпада у урбаним целинама (Чајетина и Златибор) • Покривеност ЈЛС комуналним услугама • Велики број усвојених планских аката	
Могућности	Претње
• Изградња ауто-путева • Боље одржавање регионалних путева • Категоризација путева • Подићи ниво железничког саобраћаја на међународном правцу • Активирање аеродрома Поникве • Предприступна средства ЕУ • Међународна сарадња • Регионална сарадња • Републички пројекти од националног значаја • Донације • Јавно приватно партнерство • Завршетак гасификације Национални пројекти управљања биоотпадом • Приватни сектор који послује у складу са прописима о заштити животне средине	• Конфигурација терена • Клизишта • Лимитиране надлежности општина • Фреквенција саобраћаја се повећава • Лоше стање железнице • Мали број становника • Непостојећи и/или нерегулисани законски оквир • Непримењивање законске регулативе и обавеза • Лимитиране зараде у јавном сектору • Забрана запошљавања у ЈЛС • Временске непогоде отежавају функционисање електроенергетског сектора • Увођење интерних правила и процедура у раду РГЗ отежава добијање грађевинских дозвола • Климатске промене, хидролошка ситуација • Неусклађена и неприменљива законска регулатива • Загађење вода

• Алтернативни извори енергије • Извори термалних вода • Технолошки трендови	• Угрожено функционисање депоније „Дубоко“
--	--

4.2.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 1.1. Унапређен систем саобраћаја у Чајетини и на Златибору кроз развој алтернатива коришћењу аутомобила

На територији општине не постоји организован јавни градски превоз, као ни приградски. Изузетак је линија Златибор – Чајетина – Ужице, на којој се превоз путника одвија као међумесни превоз. Због непостојања јавног градског превоза, саобраћај се одвија индивидуалним превозом. Иако је у последње три године изграђен велики број паркинг места, стални пораст броја туриста и посетилаца захтева повећање капацитета и изградњу нових гаража и паркинга. Недостатак паркинг простора посебно је истакнут у Чајетини и на Златибору.

Недостају сталне и повремене пешачке зоне, као и бицикличке стазе и траке у урбаним насељима. Пешачки саобраћај представља најмасовнији вид кретања у насељеним местима величине Чајетине и Златибора. У циљу повећања туристичке атрактивности посебно је важна изградња пешачких стаза са рекреативном наменом.

Бициклички саобраћај је релативно мало заступљен. Изградњом бицикличких стаза у рекреативне сврхе ће се пружити услови за рекреативне активности (вожњу бицикла и пешачење), на потезима раздвојеним и независним од свих осталих видова саобраћаја. Увођење нових траса пешачких и бицикличких стаза које воде према атрактивним дестинацијама и излетничким пунктовима доприносиће и развоју рекреативног туризма.

Изградња нових линија „Голд гондоле“ и успостављање јавног превоза омогућило би великом броју људи да до самог Златибора дођу превозним средствима која унапређују заштиту животне средине и утичу на смањење гужви и броја аутомобила у насељу. Изградњом нових пешачких и бицикличких стаза, организовање бесплатног јавног превоза у самом насељу и успостављање „e-bike sharing“ система ће се смањити број возила на саобраћајницама у урбаним срединама и вишеструко допринети унапређењу квалитета живота становника општине Чајетине и туриста.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број паркинг места		2023.	5000	2031.	20000	Извештај КЈП „Комуналац“
Дужина трасе „Голд гондоле“	км	2023.	9	2031.	19,2	Извештај ЈП „Голд гондола“
Укупна дужина пешачких стаза у односу на укупну дужину путева	%	2023.	5	2031.	20	Извештај Општинске управе - одељења за урбанизам
Укупна дужина бициклистичких трака и стаза у односу на дужину путева	%	2023.	5	2031.	20	Извештај Општинске управе - одељења за урбанизам

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 1.1.1. Успостављање система организованог јавног превоза
Опис: Успостављању органитованог система јавног превоза на територији општине, а пре свега насеља Чајетина и Златибор, претходиће израда Студије која би требало да да одговоре на питања везана за врсту превоза, број стајалишта, број и структуру линија превоза и др. Након тога следи институционална организација и инвестициони план у складу са препорукама студије.
Процена потребних финансијских средстава: биће позната након израде Студије
Могући извори финансирања: Буџет општине, приватни инвеститори
Носилац мере: Општина Чајетина
Други учесници у спровођењу мере: КЈП Златибор, приватни инвеститори
Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. година
Мера 1.1.2. Регулисан стационарни саобраћај у насељеним местима
Опис: У складу са постојећом планском и пројектном документацијом Општина Чајетина наставља са изградњом јавне гараже поред почетне станице ЈП „Голд гондола“. Планирана је реконструкција јавног паркиралишта у подножју „Ски центра Торник“ где је у току решавање имовинских односа. У насељеним местима Златибор и Чајетина планирана је реконструкција више саобраћајница, где је предвиђено да у профилу саобраћајнице буду направљена паркинг места.
Процена потребних финансијских средстава: биће позната након израде пројекта
Могући извори финансирања: Буџет општине
Носилац мере: Општина Чајетина
Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“ и приватни извођачи радова
Период спровођења: 2024-2031. године
Мера 1.1.3. Изградња нових кракова „Голд гондоле“

Опис: Изградња новог крака гондоле, од Торника до Прибојске Бање, која би повезала Златибор, односно Ски центар „Торник“ и Прибојску бању, и тиме побољшала туристичку понуду. Дужина овог крака гондоле је 14 км. Капацитет путника је 600 путника по сату. Време путовања од Златибора до Прибојске Бање је око 75 минута. Други крак гондоле, који је планиран од Рибнице до Чиготе, употпунио би туристичку понуду Златибора и тако развио и тај део Златибора, и увезао туристичку понуду целог простора. Дужина овог крака гондоле је 4,5 км.

Процена потребних финансијских средстава: 15.600.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: Република Србија, ЈП „Голд гондола“ Златибор

Период спровођења: средњерочно 2024 – 2028.

Мера 1.1.4. Изградња пешачких и бициклистичких стаза и трака

Опис: У циљу унапређења инфраструктуре за одрживу мобилност, промовисања туристичких потенцијала Златибора и обогаћивања туристичке понуде Златибора додатним садржајима, потребно је уредити и обележити нове пешачке и бициклистичке стазе кроз различите делове туристичког насеља Златибор, као и на трасама које повезују важне туристичке тачке (локалитете).

- Изградња пешачких и бициклистичких стаза унутар насеља Златибор ради побољшања повезаности стамбених зона, јавних површина, рекреативних простора и туристичких тачака.
- Изградња пешачких и бициклистичких стаза дуж главних саобраћајница како би се омогућила безбеднија возња бициклима и смањио обим моторног саобраћаја.
- Изградња пешачке и бициклистичке стазе на траси од центра Златибора до Рибничког језера ради промоције активног одмора у природи и проширења садржаја намењених туристима.
- Изградња пешачке и бициклистичке стазе на траси од центра Златибора до Чајетине ради промоције активног одмора у природи и проширења садржаја намењених туристима.
- Постављање потребних сигурносних елемената као што су: знакови, путокази, светлосна сигнализација и физичке препреке, ради обезбеђивања сигурности корисника стаза.
- Обезбеђивање приступачности стаза особама са инвалидитетом и посебним потребама у складу са релевантним стандардима и прописима.

Процена потребних финансијских средстава: 300.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, Спортски савез,

Туристичко-рекреативни комплекс

Период спровођења: дугорочно 2024-2031.

Мера 1.1.5. Изградња нове аутобуске станице на Златибору
Опис: Развој Златибора као туристичке дестинације условио је измештање главне аутобуске станице из самог центра насеља. У складу са дефинисаном локацијом у насељу „Јелена Анжујска“ и измењеном планском документацијом следи израда одговарајуће пројектне документације, након чега следи изградња објекта са пратећом инфраструктуром. Поред тога, у оквиру приватне инвестиције, биће задржан мањи број перона на локацији претходне главне аутобуске станице.
Процена потребних финансијских средстава: 60.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: приватни инвеститор Период спровођења: средњерочно 2024-2027.
Мера 1.1.6. Реконструкција и уређење путне мреже у насељима Златибор и Чајетина (уз изградњу неопходних кружних токова)
Опис: Уређење и изградња нове путне мреже у дужини од 88.676,50 метара, на подручју територије Општине Чајетина. Прикључци, Пут према Кутлешићима, према ППОВ, улаз на Златибор из правца Нове Вароши, Насеље „Јелена Анжујска“, Влаовина-Градина-Чајетина.
Процена потребних финансијских средстава: 4.610.190.800,40 Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“, надлежно министарство Период спровођења: 10 година
Мера 1.1.7. Организовање бесплатног јавног превоза (увођење „shuttle bus“ система, туристичких возића за панорамске туристичке обиласке) и промовисање туристичких разгледања електричним возилима
Опис: У циљу унапређења туристичке инфраструктуре и промовисања одрживе мобилности, Општина Чајетина планира организовање бесплатног јавног превоза кроз увођење „shuttle bus“ система и туристичких возића за панорамске обиласке, као и промоцију туристичких разгледања електричним возилима. - Увођење „shuttle bus“ система који ће омогућити лакши приступ туристичким атракцијама и важним локацијама унутар општине. Ови бесплатни превози ће бити посебно дизајнирани како би задовољили потребе туриста и локалног становништва. - Организација туристичких возића за панорамске обиласке, који ће омогућити посетиоцима да уживају у разгледању природних лепота и културних знаменитости општине Чајетина на једноставан и удобан начин. - Промовисање туристичких разгледања електричним возилима као еколошки одрживе алтернативе конвенционалним превозним средствима. Ово укључује организацију тура електричним возилима, едукацију туриста о бенефитима одрживе мобилности и подизање свести о заштити животне средине. - Имплементација потребних инфраструктурних мера за подршку овим

иницијативама, укључујући изградњу станица и стајалишта, обезбеђивање пуњача за електрична возила и промовисање безбедности у саобраћају. Приликом успостављања услуге јавног превоза посебно ће се водити рачуна о обезбеђивању приступачности услуге свим категоријама људи.
Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, инвеститори Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, надлежна министарства, Период спровођења: средњерочно 2024-2027.
Мера 1.1.8. Увођење "e-bike sharing" система на дестинацију
Опис: У циљу унапређења одрживе мобилности и туристичке понуде, Општина Чајетина планира увођење „e-bike sharing“ система на дестинацију. Овај систем омогућиће туристима и локалном становништву да користе електричне бицикле за разгледање околине и истраживање туристичких атракција на ефикасан, еколошки одржив и забаван начин. - Имплементацију „e-bike sharing“ система који ће омогућити корисницима једноставан приступ електричним бициклима путем паметних апликација или система изнајмљивања на локацији. - Постављање станица за изнајмљивање и враћање електричних бицикала на кључним туристичким локацијама, као и у близини хотела, смештајних објеката и јавних простора. - Промоцију „e-bike sharing“ система путем туристичких информационих центара, веб страница, друштвених медија и других канала комуникације, како би се подигла свест о предностима овог начина одрживог превоза. - Организацију едукативних кампања о безбедној вожњи електричних бицикала, правилима саобраћаја и заштити животне средине, како би се корисницима пружила адекватна подршка и информације.
Процена потребних финансијских средстава: 3.500.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, Период спровођења: краткорочно, 2024-2025. године.

4.2.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 1.2. Унапређен систем водоснабдевања

На територији општине Чајетина за водоснабдевање становништва и индустрије користе се воде из јавног водовода, сеоских водовода и из индивидуалних бунара. Водом из јавног водовода, који се налази у надлежности КЈП „Златибор“, снабдевају се урбанизована насеља Чајетина и Златибор.

Постојеће извориште водоснабдевања, акумулација Златибор - Рибница, може да обезбеди потребну количину воде. Постојеће постројење за припрему воде за пиће са проширењем имаће капацитет од 150л/с.

Број корисника система водоснабдевања је много већи од броја становника општине због великог броја туриста. Такође, у последње време не постоји „мртва сезона“, када нема много туриста на Златибору, која би се могла искористити за реконструкцију система. Ова два разлога утичу на потребу континуираног, паралелног повећања капацитета постројења за производњу воде и одржавања постојећег система.

Како комунална инфраструктура представља основни предуслов за развој насеља, постоји потреба сталне изградње нове водоводне мреже уз планску реконструкцију постојеће. Поред тога неопходно је наставити развијати и водоводне системе по селима, и то повећањем капацитета изворишта, обезбеђивањем притиска у водоводном систему и реконструкцијом самих система дистрибуције воде у циљу смањења губитака и унапређења квалитета испоручене воде.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео домаћинстава општине прикључених на водоводну мрежу којом се безбедно управља	%	2023.	80	2031.	90	Извештај „ЈКП Водовод“
Губици на водоводној мрежи	%	2023.	44	2031.	30	Извештај „ЈКП Водовод“
Количина произведене воде за пиће	м ³ у 000.000	2023.	2-2,4	2031.	4-4,5	Извештај „ЈКП Водовод“

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 1.2.1. Унапређење система за снабдевање водом са Рибничког језера
Опис: Водоводни систем „Рибница“ има ограничени капацитет који је пројектован на 150 л/с, али тренутни оптимум је око 135 л/с. Разлика, односно пад производних капацитета проузрокован је дотрајалошћу опреме, непостојањем „мртваг периода“ када би могла да се изврши санација фабрике воде, пре свега таложнице и филтерских поља. Уједно потреба општине Чајетина, а превасходно насеља Златибор, за додатном пијаћом водом износе од 20 до 30 л/с, што је проутроковано експанзијом градње и развојем нових смештајних капацитета. Довољно је напоменути да је „Водовод“ Златибор, један од најбрже растућих, а можда и најбрже растући водоводни систем у Србији где је просечан

раст броја косрисника 12% (2018-2023), а последње године он је износио 18%. Све ово захтева нове производне и резервоарске капацитете, а пре свега неопходно је извршити изградњу нове таложнице и додатних филтерских поља и реконструкцију главног водоводног резервоара на Караули, који није реконструисан од када је стављен у функцију (седамдесетих година прошлог века).

Процена потребних финансијских средстава: 210.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, ЕУ

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“

Период спровођења: средњерочни, 2024-2028. године.

Мера 1.2.2. Реконструкција постојеће и изградња недостајуће водоводне мреже и резервоара воде

Опис: Развој Златибора условљен је пре свега развојем комуналне и путне инфраструктуре, па тако „Водовод“ Златибор последњих година просечно изгради од 20 до 26 километара нове водоводне и канализационе мреже. Паралелно са постављањем нових инсталација ради се замена старих металних цеви, како би се грађанима испоручила што квалитетнија вода за пиће. Током 2023. године, због раста потрошње у функцију је стављен резервоар „Врањевина“, капацитета 2000 м³, а по селима је урађено више резервоарских простора (Шљивовица – 30 м³, Љубиш – Смиљанско брдо – 10 м³ и 30 м³, насеље Кобиља Глава – 30 м³). У плану за 2024. је постављање резервоара у селим Голово - 30 м³, Алин Поток – 10 м³ и 30 м³, а извршиће се реконструкција и проширивање водоводне мреже у селима Мачкат и Крива Река. Такође, током 2024. године биће завршено проширивање водоводног крака у селима Гостиље, Шаиновци и Рибница. У наредном петогодишњем периоду планирано је ширење водоводне мреже у свим селима општине Чајетина, а пре свих проширење водосистема Змајевац, Грабовица и Мачкат –Бела Земља који се снабдева заједно са „Водоводом“ из Ужица. Такође је планирано да се покрену мања изворишта у функцију водоснабдевања, а пре свих извориште реке Катушнице и Доброселичка река, како би била обезбеђена пијаћа вода за све становнике Доброселице.

Процена потребних финансијских средстава: 60.000.000,00 РСД

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, ЕУ фондови

Носилац мере: ЈКП „Водовод“ Златибор

Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, месне заједнице

Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године.

Мера 1.2.3. Модернизација система контроле и управљања водоводним системом у циљу смањења губитака на мрежи

Опис: „Водовод“ Златибор, због захтевности и величине свог система, кренуо је у процес израде система даљинског управљања и даљинског читавања водомера, али овај посао захтева вишегодишње напоре. За сада је у функцији ГИС, који послује као посебна организациона јединица у саставу водовода и у коју се уносе све новоизграђене инсталације уз ретроактивно уношење података о већ изграђеној мрежи. Рад система даљинског надзора и управљања над водоводом започет током 2023. године, израдом Елабората о даљинском управљању водосистемом, и успостављена су два аутоматска мерна места на Водостану Рибница и резервоару Врањевина, који сада могу да се прате

из диспечерског центра. У плану је да се комплетан водосистем Рибница покрије, за почетак, системом надзора, а касније и управљачким делом водовода.
Процена потребних финансијских средстава: 15.000.000,00 РСД Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, фондови Носилац мере: ЈКП „Водовод“ Златибор. Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, ЈКП „Златибор“. Период спровођења: 3 године
Мера 1.2.4. Изградња водоводног система „Сушица“ са ППВ „Жигалски вис“
Опис: Најважнији инфраструктурни пројекат Општине Чајетина је изградња водосистема „Сушица“. Може се условно рећи да је даљи развој Златибора, као најразвијеније туристичке дестинације Србије условљен баш овим пројектом којим ће се обезбедити довољне количине пијаће воде за све нове посетиоце и инвеститоре на Златибору. Изградња овог система је започета 2022. године и до сада је изграђено око 8 км магистралног цевовода, а потребно је изградити још толико, као и пратеће инфраструктурне објекте (црпна станица, фабрика за прераду воде, пумпна станица и резервоар „Караула“). Систем се ради употребом најсавременијих материјала (дуктилних цеви) и употребом пумпи са највећим степеном искоришћења.
Процена потребних финансијских средстава: 820.000.000,00 РСД (ППВ „Жигалски вис“ + ЦС „Сушичка врела“); 700.000.000,00 РСД (цевовод Жигалски вис – Караула + ЦС Луковићи) Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, фондови Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“, надлежна министарства Период спровођења: 5 година

4.2.4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 1.3. Повећан удео отпадних вода које се пречишћавају

Отпадне воде насељеног места Чајетина се испуштају у реку Балашицу, а отпадне воде насељеног места Златибор се сакупљају и одводе до постројења за пречишћавање отпадних вода и пречишћене воде испуштају се у Обудојевицу. Очекује се почетак радова на постројењу за прераду отпадних вода у Чајетини и другим месним заједницама.

Све отпадне воде са Златибора, заједно са атмосферским и подземним водама, главним колектором доспевају до постројења за пречишћавање отпадних вода. Постојеће је пројектовано за капацитет од 20.000 еквивалентних становника. У плану је изградња нових постројења у Чајетини, Мачкату и Сирогојну, као и мини постројења у туристичким насељима. Као што је већ поменуто, развој насеља условљен је пре свега развојем инфраструктуре. Ово се, пре свега, односи на насеља Златибор и Чајетину. Наставиће се са изградњом нове и реконструкцијом постојеће канализационе мреже овим насељима, али и изградњом система кишне канализације, како би се раздвојила од фекалне како би постројења за пречишћавање отпадних вода била рационално коришћена.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео домаћинства прикључених на канализациону мрежу	%	2023.	77,8	2031.	85	Извештај ЈКП „Водовод“
Дужина канализационе мреже	км	2023.	76	2031.	100	Извештај ЈКП „Водовод“
Удео отпадних вода које се на безбедан начин пречишћавају	%	2023.	0	2031.	70	Извештај ЈКП „Водовод“

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 1.3.1. Изградња постројења за пречишћавање отпадних вода у Чајетини, Сирогојну и Мачкату
Опис: Заштита животне средине и управљање отпадним водама је један од највећих приоритета Општине Чајетина. Увидевши потребу и растући тренд потрошње воде, Општина Чајетина је изградила систем за пречишћавање отпадних вода за насељено место Златибор. Ово постројење је пуштено у функцију 2021. године и засновано је на СБР (шаржно-баржни реактори) технологији и представља једну од најсавременијих у Србији. Пројектовани капацитет постројења је 20.000 еквивалентних становника, са могућношћу проширења на 30.000. Стављањем у функцију овог ППОВ „Златибор“ решен је систем за пречишћавање отпадних вода Дринског слива општине, док је Моравски слив општине потребно изградити. Ту, пре свега, се планира изградња посебних постројења за насељена места Чајетина (10.000 еквивалентних становника), Мачкат – Крива Река (3.000 до 5.000 еквивалентних становника). За остала насељена места (Сирогојно, Гостиље и Љубиш) радиће се мини ППОВ контејнерског типа.
Процена потребних финансијских средстава: 450.000.000,00 РСД Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, ЕУ Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“, надлежна министарства Период спровођења: 2024-2028. године.
Мера 1.3.2. Реконструкција постојеће и изградња недостајуће канализационе мреже у насељима Златибор и Чајетина
Опис: Златибор и Чајетина су два најбрже растућа насеља у општини и као таква захтевају перманентно ширење канализационе мреже.
Процена потребних финансијских средстава: 60.000.000,00 РСД Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: ЈКП „Водовод“ Златибор

Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, месне заједнице
Период спровођења: на годишњем нивоу (сукцесивно)
Мера 1.3.3. Наставак изградње система кишне канализације
Опис: Неопходно је повећање капацитета кишне канализације, која у претходним деценијама није пратила развој места. Изузетно је значајно раздвајање фекалне и кишне канализације, због постројења за прераду отпадних вода чија је изградња у плану.
Процена потребних финансијских средстава: 20.000.000,00 РСД
Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије
Носилац мере: ЈКП „Водовод“ Златибор
Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина
Период спровођења: на годишњем нивоу (сукцесивно)
Мера 1.3.4. Израда постројења за пречишћавање отпадних вода у туристичким насељима
Опис: Поред планираних ППОВ-а у сеском насељима планира се изградња ППОВ-а у више туристичких насеља на Златибору, а пре свих у насељима Гајеви, Шаиновци, Водице (са Доброселицом) и Рибница. Ово ће бити постројења капацитета до 1.000 еквивалентних становника, а да би се она ставила у функцију потребно је пре тога изградити канализациону мрежу.
Процена потребних финансијских средстава: 200.000.000,00 РСД
Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, ЕУ фондови
Носилац мере: Општина Чајетина
Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“, надлежна министарства
Период спровођења: 7 година

4.2.5. ПРИОРИТЕНИ ЦИЉ: 1.4. Повећани капацитети енергетских система и број корисника

Како су највећи загађивачи ваздуха индивидуална ложишта и саобраћај, Општина Чајетина ће у наредном периоду, поред мера за смањење броја путничких аутомобила у урбаним срединама и увођења алтернативних облика транспорта путника, радити на увођењу алтернативних начина загревања домаћинстава, односно проширењем система даљинског грејања.

Поред тога, ЈП „Голд гондола“ Златибор ради на постављању соларних електрана, које би овај вид транспорта, који је већ сад показао висок утицај на смањење загађења животне средине, додатно унапредио и омогућио производњу струје, неопходне за рад делова система гондоле, која је произведена из обновљивих извора енергије.

Општина Чајетина ће и у наредном периоду, у партнерству са државом и надлежним министарствима, суфинансирати програме енергетске ефикасности јавних и приватних објеката, као и замене котлова у индивидуалним домаћинствима и јавним установама.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео домаћинства корисника даљинског грејања на гас	%	2023.	2	2031.	25	Извештај „Златибор – гас“
Издаци из буџета за енергију и енергенте за јавне зграде	%	2023.	3,9	2031.	3,2	Буџет општине

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 1.4.1. Пројектовање и изградња дистрибутивне гасоводне мреже
Опис: У складу са Просторним планом општине Чајетина и пројектном документацијом планирано је више фаза изградње додатне дистрибутивне гасоводне мреже на подручју насељеног места Златибор. У току је израда пројектне документације за изградњу дистрибутивне гасоводне мреже у насељеном месту Чајетина. У плану је и обезбеђивање снабдевања природним гасом постојећих индустријских зона, као и предузимање активности у правцу гасификације домаћинства у свим насељима која су на инвестиционо прихватљивој удаљености од планираног магистралног гасовода. Изградња ГМРС „Мачкат“ омогућиће гасификацију села Мачкат и Крива Река у којима је развијена месно-прерађивачка индустрија. Значајан број потенцијалних корисника ове ГМРС лоциран је у оквиру индустријске зоне Бранешко поље. Процена потребних финансијских средстава: знаће се кад се заврши пројектна документација Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Златибор-гас, ЈП „Србијагас“ Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. година
Мера 1.4.2. Изградња соларних електрана
Опис: изградња соларних електрана ће, са једне стране утицати на смањење коришћења електричне енергије из конвенционалних извора, а са друге стране ће утицати на уштеде буџета. У плану су следеће инвестиције: - Изградња соларне електране на међустаници гондоле која ће производити струју за потребе гондоле. Капацитет електране је 230 kw. Инсталирањем ове електране Гондола би смањала потрошњу електричне енергије из конвенционалних извора и тиме би се направила вишеструка уштеда средстава. - Изградња соларне електране на крајњој станици гондоле за сопствене потребе је мањег капацитета до 20 kw и надокнадиће потребе које има крајња станица на Торнику. - Изградња соларне електране на згради почетне станице гондоле. Капацитет електране је 230 kw. Инсталирањем ове електране задовољиће се део потреба

зграде и почетне станице за енергијом где ће се постићи значајна уштеда средстава.
Процена потребних финансијских средстава: 40.000.000,00 динара
Могући извори финансирања: сопствена средства, донаторска средства, из кредита
Носилац мере: Општина Чајетина
Други учесници у спровођењу мере: ЈП „Голд гондола“ Златибор
Период спровођења: средњерочно, 2024-2028. године

4.2.6. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 1.5. Унапређен систем управљања отпадом

Комплетан комунални отпад који се прикупи на територији општине Чајетина одлаже се у Регионалну санитарну депонију „Дубоко“. Ради се на томе да отпад, који не мора да заврши на депонији, не транспортује се у Дубоко. Изградњом „рециклажног дворишта“ вршиће се раздвајање и привремено складиштење различитих врста отпада, које подразумевају посебне третмане уништења, али и рециклажу и поновно стављање у употребу. Тек онда, тако селектован отпад, биће транспортован у депонију „Дубоко“.

Општина Чајетина донела је и Одлуку о управљању отпадом од грађења и рушења и на тај начин планира да уреди кретање и третман грађевинског отпада са градилишта. Поред тога, у припреми је изградња компостане за одлагање биоразградивог отпада.

Развој кланичке индустрије условио је и потребу за успостављањем система сакупљања и управљања споредним производима животињског порекла, који подразумева изградњу објекта за привремено складиштење ових производа до њиховог транспорта у неку од постојећих кафилерија.

Наставиће се успостављање система примарне селекције отпада (селекција на месту настанка, односно у домаћинствима). Планирано је успостављање овог система у селима: Мачкат, Сирогојно, Крива Река, Даутовац и Шљивовица.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Удео домаћинстава укључених у систем примарне селекције комуналног отпада	%	2023.	60	2031.	82	Извештај КЈП „Златибор“
Удео рециклираног отпада у односу на прикупљени отпад	%	2023.	7	2031.	20	Извештај КЈП „Златибор“

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 1.5.1. Успостављање система прикупљања и изградња постројења за третман отпада од грађења и рушења
Опис: Успостављање система прикупљања отпада од грађења и рушења подразумева набавку додатне опреме и возила за сакупљање разврстаног и мешаног отпада са градилишта. У складу са планском документацијом, изградња постројења за третман и привремено складиштење отпада од грађења и рушења, планирана је на делу катастарске парцеле 4605/1 КО Чајетина. Постројење се састоји од: мобилног постројења за третман одређених врста материјала (отпадни бетон, отпадно дрво и др.), сита за просејавање и боксева за привремено складиштење добијених материјала до даље употребе.
Процена потребних финансијских средстава: око 58.500.000,00 динара без ПДВ-а. Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“ Период спровођења: 2024-2031. године.
Мера 1.5.2. Изградња рециклажног дворишта
Опис: Рециклажно двориште је место где грађани доносе отпад који се не сме одлагати у контејнере за отпад из домаћинства, укључујући нпр. кабасти отпад, посебне врсте отпада, зелени отпад, опасан отпад из домаћинства, отпад од електричне и електронске опреме, батерије и слично. Локалним планом за управљање отпадом на територији општине Чајетина планирана је изградња овог објекта на кат. парцели 4590/52 КО Чајетина.
Процена потребних финансијских средстава: 367.147.000,00 динара без ПДВ-а Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, ЕУ Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“, Министарство Период спровођења: 2024-2025. године.
Мера 1.5.3. Изградња централне компостане и успостављање система сакупљања биоразградивог отпада
Опис: Изградња централне компостане предвиђена је Локалним планом за управљање отпадом на територији општине Чајетина, на делу кат. парцеле 4605/1 КО Чајетина, у складу са планском документацијом. Радовима претходи решавање имовинских питања и израда пројектне документације. За успостављање комплетног система за сакупљање биоразградивог отпада од домаћинства и привредних субјеката потребно је, поред изградње централне компостане, набавити и потребну опрему (кућне компостере, канте за сакупљање биоотпада, вреће за баштенски отпад и др.), возило за сакупљање и дробилице за уситњавање биоотпада од орезивања. Реализацију планираних активности прати едукација свих корисника (домаћинства, привредних и угоститељских објеката).
Процена потребних финансијских средстава: 87.516.000,00 динара без ПДВ-а Могући извори финансирања: интерни и екстерни Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“, Министарство

Период спровођења: 2025-2027. године.
Мера 1.5.4. Успостављање система сакупљања и управљања споредним производима животињског порекла
Опис: Међуобјекат је намењен за привремено складиштење споредних производа животињског порекла (СПЖП), сакупљених на територији општине Чајетина и града Ужица у првој фази, док ће се општине Пожега, Ариље и Бајина Башта придружити у другој фази пројекта. Овај објекат гради се по условима дефинисаним Правилником о начину разврставања и поступања са СПЖП, ветеринарско-санитарним условима за изградњу објекта за сакупљање, прераду и уништавање СПЖП, начину спровођења службене контроле и самоконтроле, као и условима за сточна гробља и јаме гробнице („Сл. Гласник РС“ 31/11 и 15/15). Прикупљени СПЖП одређених категорија превозе се специјализованим возилима до међуобјекта за привремено складиштење СПЖП. Садржај из возила се кипа у прихватни левак за ту категорију и кроз капак изнад расхладне коморе, садржај левка се истреса у прихватне судове – контејнере. Када се прихватни судови напуне, извлаче се из расхладне коморе, товаре на сецијализовани камион са самоподизачем и транспортују на даљу прераду у кафилерије на територији Републике Србије (Бачка Топола, Инђија или Ћуприја).
Процена потребних финансијских средстава: 80.000.000,00 динара без ПДВ-а Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“, ЈП „Зоо хигијена“, надлежно министарство Период спровођења: 2024-2025. године.
Мера 1.5.5. Успостављање система примарне селекције отпада у најмање пет села на територији општине
Опис: Локалним планом за управљање отпадом општине Чајетина, планирано је успостављање примарне селекције отпада у селима: Мачкат, Сирогојно, Крива Река, Даутовац и Шљивовица.
Процена потребних финансијских средстава: 18.000.000,00 динара без ПДВ-а Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, ЕУ Носилац мере: КЈП „Златибор“ Други учесници у спровођењу мере: Месне заједнице обухваћених села Период спровођења: 2025-2030. године.

4.2.7. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 1.6. Урбанизам и просторно планирање у функцији планског развоја општине

Територија општине Чајетина је веома добро покривена планском документацијом. План генералне регулације је редовно ажуриран, али је и неопходно стално ажурирање планске документације, због убрзаног развоја и урбанизације општине. Како би активности сталног ажурирања планске документације биле спровођене ефикасно, неопходно је и стално унапређење хардверске и софтверске подршке увођењем савременијих система и унапређење сарадње са институцијама на државном нивоу.

Мера 1.6.1. Набавка опреме и софтвера за увођење ГИС-а

Опис: Општина Чајетина користи „Квантум“ платформу за ГИС. Има свој сервер и повезана је на сервис „Геосрбија“. ГИС тренутно има у себи лејере, водоводне инфраструктуре, део система управљања отпадом, јавну расвету, туристичку сигнализацију и ради се на увођењу евиденције паркинг простора. У плану је увођење: сигнализација, мапиран регистар издатих грађевинских дозвола, путна инфраструктура (локални путеви и улице), јавни објекти, јавне површине и објекте од јавног значаја. За потребе евиденција електро и телекомуникационих инсталација неопходна је сарадња предузећа ЕПС и „Телеком“.

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“, КЈП „Златибор“, ТО „Златибор“, ЕПС, „Телеком“, „СББ“, „Златибор гас“

Период спровођења: средњерочни, 2024-2028. године.

Мера 1.6.2. Израда планова генералне и детаљне регулације

Опис: С обзиром на специфичности општине Чајетина и потребе за честим изменама планске документације, послови измена и допуна се обављају периодично у складу са исказаним потребама.

Процена потребних финансијских средстава: 15.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: Републички геодетски завод

Период спровођења: периодично

4.2.8. Остале неklasификоване мере

Мера 1.7.1. Просторно уређење трасе Голд гондоле

Опис:

Уређење почетне станице гондоле

За потребе уређења почетне станице гондоле деличимно је завршена пројектна документација. У плану је израда недостајуће пројектне документације и спровођење активности на изградњи и уређењу јавних објеката и површина:

- Изградња парка на јавној гаражи поред почетне станице,
- Уређење партера и изградња пасареле и степеништа које ће повезати Управну зграду гондоле са саобраћајницом/шеталиштем,
- Уређење парковског простора у близини станице,
- Изградња боба на шинама и других забавно-рекреативних садржаја у непосредној близини.

Уређење међустанице гондоле: Активности везане за ову меру односе се на пројектовање еколошког парка, пристаништа, дрвеног моста и катамарана. Након тога следе активности на постављању спортско-рекреативног садржаја и уређењу локација у

складу са пројектном документацијом. Активности се односе на следеће садржаје:

- еколошки парк поред међустанице гондоле
- „тјубинг“
- пристаниште за катамаран
- биатлон стаза
- бициклическа стаза
- „зип лајн“
- бина са мегабордом за представе
- катамаран
- „апи“ комора
- боб на шинама

Уређење Торника:

- изградња угоститељских објеката
- уређење простора уређењем пешачких стаза
- изградња почетне станице нове гондоле Торник – Прибојска бања
- изградња Торња и других пратећих садржаја

Уређење трасе гондоле: У току је изградња бициклическе и пешачке стазе која прати трасу гондоле. У плану је уређење простора око пешачке и бициклическе стазе кроз постављање мобилијара и организовање мини локација за излете.

- изградња одмаралишта дуж трасе гондоле,
- уређење пешачких и бициклических стаза.

Процена потребних финансијских средстава: 1.420.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: сопствена средства, донаторска средства, средства из кредита

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ЈП „Голд гондола“ Златибор

Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године

Мера 1.7.2. Функционално уређење и изградња гробља на Златибору са црквом

Опис: На предметној локацији се издвајају две целине, део који је предвиђен за сахрањивање и музејски део са црквом. Укупно је пројектовано 13 објеката на комплексу. Пешачки и колски приступ објекту су предвиђени преко постојећег некатегорисаног пута на северној страни комплекса. Организацију површина предвиђених за проширење потребно је урадити према савременим урбанистичким захтевима поштујући еколошко--санитарне услове; уређење гробља, гробних места, гробница, комуникација, зеленила и пратећих садржаја ће бити уједначено са обавезним мобилијаром, клупама и посудама за одлагање отпада. Укупна површина свих површина за сахрањивање је минимално 50%, максимално 80% од површине комплекса гробља.

Процена потребних финансијских средстава: 42.130.800,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“

Период спровођења: средњерочно, 2024-2027. године.
Мера 1.7.3. Изградња прихватишта за животиње и успостављање службе за регулисање и склањање животиња са јавних површина
Опис: Поменуто подразумева пружање ветеринарских услуга у циљу смањења и контроле популације напуштених животиња, сузбијања зараза и зооноза, као и подизање квалитета и диверзитета ветеринарских услуга на територији општине Чајетина. У том циљу изграђена је ветеринарска амбуланта за кућне љубимце, а у плану је изградња ветеринарске клинике за велике и мале животиње, у оквиру комплекса ЈП „Зоохигијена“ Чајетина; - привремени смештај животиња и друге услуге за животиње, што подразумева привремено уклањање животиња са јавних површина (за које се утврди напуштање или обавеза уклањања) и смештање у законски одређеном трајању (у планиране објекте прихватишта и карантина) и услужни смештај (пансион за животиње); У плану је изградња карантина за мале животиње, карантина за велике животиње, прихватишта за мале животиње, приватишта за велике животиње и пансиона за животиње, а све у оквиру комплекса ЈП „Зоохигијена“ Чајетина. - унапређење приплода, и раста животиња, и унапређење квантитета, и квалитета животињских производа, контролу стада и др. услуге тестирања стоке и крда; Поред претходно поменутих објеката комплекс предвиђа и управну зграду за запослене ЈП „Зоохигијена“ Чајетина.
Процена потребних финансијских средстава: биће познато након израде документације. Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ЈП „Зоохигијена“ Чајетина Период спровођења: средњерочно, 2024-2027. године.
Мера 1.7.4. Унапређење подршка удружењима грађана која се баве заштитом животне средине
Опис: Иако је пошумљеност општине Чајетина далеко изнад просека Републике Србије, неопходно је стално спроводити активности озелењавања и пошумљавања на територији целе општине. Како оваква врста активности захтева ангажовање већег броја људи и запослени у систему комуналних и јавних предузећа поред својих сталних обавеза нису у стању да се у потпуности посвете и овој врсти активности, општина ће на годишњем нивоу расписивати позив за учешће представника невладиних организација и удружења који ће на основу пројектних предлога за унапређење стања бити финансирани за спровођење својих активности. Активности: - попис удружења која се баве заштитом животне средине, - реализација обуке у циљу стицања нових знања ради јачања капацитета организација, - повезивање удружења на нивоу општине (потписивањем меморандума о сарадњи), - израда плана активности (акционог плана) о начину унапређења стања (вода, ваздух и земљиште) животне средине, - реализација планираних активности.
Процена потребних финансијских средстава: 6.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: удружења и невладине организације, надлежно министарство Период спровођења: на годишњем нивоу.
Мера 1.7.5. Санација, реконструкција и изградња локалне мреже путева за потребе унапређења искоришћења потенцијала верског туризма, као и производних и услужних капацитета
Опис: У току претходних година асфалтирано је преко 300 км путева. Тренутно је асфалтирано преко 95% путева у општини. У току 2024. године планирано је асфалтирање око 40 км локалних путева, колико је планирано и за 2025. годину. И у наредним годинама ће се обављати континуирана санација, проширење и реконструкција локалних путева, како за потребе живота и привређивања становника општине, тако и за потребе развоја туристичких потенцијала.
Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000.000 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, фондови Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: КЈП „Златибор“, надлежно министарство Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. година.
Мера 1.7.6. Унапређење приступачности јавних објеката и институција на територији ЈЛС за особе са инвалидитетом
Опис: Омогућити приступ свим објектима јавне намене за особе са инвалидитетом. Постављање хоризонталне и вертикалне сигнализације, обарање ивичњака на пешачким прелазима, оборени тротоари, обележена паркинг места и изградња јавног тоалета за потребе особа са инвалидитетом. Приликом пројектовања и изградње нових саобраћајница, објеката, туристичких атракција, као и приликом увођења нових услуга, неопходно је водити рачуна о потребама особа са инвалидитетом. Број објеката јавних установа, који је потпуно уређен за несметани приступ, мањи је од 10%. План је да до краја важења Плана развоја тај број буде на нивоу од 80%.
Процена потребних финансијских средстава: биће позната у складу са пројектном документацијом Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: јавна предузећа и установе на територији ЈЛС Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године.
Мера 1.7.7. Израда Програма заштите животне средине
Опис: У складу са чланом 68. Закона о заштити животне средине ("Сл.гласник РС", бр. 135/2004, 36/2009, 36/2009 - др. закон, 72/2009 - др. закон, 43/2011 - одлука УС, 14/2016, 76/2018, 95/2018 - др. закон и 95/2018 - др. закон) и чланом 10. Закона о планском систему Републике Србије ("Сл. гласник РС", бр. 30/2018) потребно је израдити и усвојити Програм заштите животне средине за општину Чајетина као основни документ јавне политике из предметне области.
Процена потребних финансијских средстава: биће познато након израде пројектног задатка

Могући извори финансирања: Општина Чајетина, министарства, фондови
Носилац мере: Општина Чајетина
Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Златибор“, ЈКП „Водовод“, ЈП „Србијашуме“, Министарство надлежно за послове заштите животне средине
Период спровођења: средњерочно, 2025 –2026. година

4.3. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Туризам

4.3.1. SWOT анализа

Снаге	Слабости
-------	----------

• Дobar туристичко-географски положај • Здрава животна средина • Имиџ Златибора • Велики број туристичких микролокалитета/атракција/мотива • Разноврстан садржај • Људски ресурси • Развијена инфраструктура • Традиција у области туризма, дужа од 130 година • Домаћа радиност и традиционални производи, који су постали робна марка захваљујући квалитету, али и самом епитету „златиборски“ • Предузетнички дух • Традиционалне манифестације (пршутијада, сабор трубача, сабор ловаца, ликовне колоније...) • Висок ниво инвестиција и поуздани инвеститори • Буџет који даје одличну основу за реализацију значајних пројеката • Туристичка организација је активна • Формирана „Туристичка организација регије Западна Србија“ • Ски центар „Торник“ је у функцији • „Голд гондола“ као јединствена атракција у Србији	• Слаба квалификациона структура (мали број високообразованих у туризму, кувара, менаџера...) • Нема прецизне евиденције о смештајним капацитетима • Постојећи капацитети инфраструктуре су ограничени • Непријављивање гостију
Могућности	Претње
• Развој туризма са посебним освртом на дијаспору • Подизање нивоа инвестиција у туризму	• Високе цене • Конкуренција • Немогућност да се контролише развој туризма

• Изградња ауто-путева • Позиционирање Златибора као водеће конгресне дестинације • Унапређење рекреативног туризма • Развој ловног туризма • Активирање Аеродрома Поникве • Упознавање са светским искуствима у области туризма • Геотермалне воде • Спортски туризам • Међународни пројекти • Органска производња • Технолошке иновације	• Слаба или неадекватна примена законских стандарда (проблеми са категоризацијом) • Мањкавост законске регулативе у области туризма • Неодговарајућа територијална организација локалне самоуправе • Климатске промене
--	---

Туризам је најважнија и најразвијена грана општине Чајетина, која већ дуги низ година доприноси унапређењу целокупног привредног развоја општине. Општина Чајетина обилује потенцијалима за даљи развој и просперитет. Кроз статешко планирање и капиталне пројекте од великог значаја за развој туризма, општина Чајетина усмерена је у будућем периоду ка даљем развоју туризма, као кључног фактора економског раста, остваривању визије одрживог развоја и унапређења квалитета туристичке понуде и садржаја, као и живота свих грађана општине.

Током 2023. године на територији општине Чајетина остварено је преко милион ноћења, (званични подаци Републичког завода за статистику), што представља велики успех у развоју туризма општине Чајетина. На нивоу десетогодишњих планова развоја Општине за наредни период, план је да се на територији општине Чајетина оствари преко 10 милиона ноћења, а општину посети преко милион туриста. Овакви резултати могу бити постигнути улагањем у пројекте који ће допринети унапређењу, проширењу и диверзификацији туристичке понуде на територији целе општине.

Планови за развој туризма у општини Чајетина подразумевају одржавање и унапређење туристичке понуде на већ постојећим и туристички афирмисаним локалитетима, али и валоризацију и стављање у туристичку функцију нових локалитета и атракција. У циљу унапређења инфраструктуре за одрживу мобилност, промовисања туристичких потенцијала Златибора и обогаћивања туристичке понуде Златибора додатним садржајима, планирано је уређење нових пешачких и бициклистичких стаза, организовање бесплатног јавног превоза кроз увођење „shuttle bus“ система и туристичких возића за панорамске обиласке, увођење „e-bike sharing“ система за

дестинацију Златибор. Општина Чајетина има у плану спровођење низа активности за унапређење развоја туризма, туристичке понуде и садржаја кроз унапређење постојећих и увођење нових модела подршке у развоју сеоског, урбаног, спортско-рекреативног, конгресног, зимско-спортског, манифестационог, транзитног и других видова туризма.

Спортски туризам је један од видова туризма за чији развој Општина Чајетина има велики потенцијал. У циљу унапређења развоја спортског туризма, у оквиру планова за наредни период, спроводи се пројекат изградње Спортског парка. Пројекат обухвата градњу комплекса отворених спортских терена са пратећом инфраструктуром и неопходним садржајима.

„Голд гондола“, најдужа панорамска гондола на свету, која повезује туристички центар Златибора и највиши врх планине Златибор, Торник, поставила је нове стандарде развоја златиборског туризма. Следећа фаза развоја „Голд гондоле“, као туристичког производа који доприноси унапређењу развоја туризма, је градња крака гондоле до Прибојске бање. Пројекат уређења врха Торника, сада крајње станице гондоле, подразумева уређење четири амбијенталне целине (павиљон са стазама за бициклисте и пешаке, музеј птица, савремени угоститељски центар са отвореним и затвореним базеном, амфитеатар за сценска извођења и парк уметности), где окосницу чини 139 метара високи торањ као интерпретација златног бора.

Планови за развој општине Чајетина подразумевају стављање у функцију новог, алтернативног извора водоснабдевања насељених места Златибор и Чајетина, Сушичка врела. Завршетак тог пројекта оставља могућности да се акумулација Рибничко језеро, која тренутно служи за водоснабдевање Златибора и Чајетине, у потпуности стави у туристичку функцију. Сама акумулација и околина Рибничког језера туристички су веома атрактивни, јер се на обалама језера налази међустаница „Голд гондоле“ и идеална је локација за развој различитих туристичких садржаја и активности. Као део планова за развој туризма у наредном периоду најављена је реализација пројекта „Златни град“, који ће на површини од 200 хектара представљати спој природне лепоте и луксуза. Пројекат укључује еколошки одржива решења, како би се обезбедио минималан утицај на околину.

Као један од видова подстицаја развоја конгресног туризма, планирано је формирање конгресног бироа на Златибору, што ће бити важан корак у развоју конгресног туризма и промоцији дестинације као атрактивног места за организацију пословних скупова, конгреса, семинара и других пословних догађаја. Оснивање Конгресног бироа у значајној мери може да допринесе развоју конгресног туризма и унапређењу инфраструктуре за организацију пословних скупова.

Општина Чајетина спроводи процес израде и усвајања Стратегије развоја туризма, како би дефинисала јасне циљеве, приоритете и акционе планове за унапређење туристичке понуде и управљање туристичким ресурсима на одржив начин.

4.3.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 2.1. Унапређен сеоски туризам

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Издаци из буџета намењени програмима подршке развоју сеоског туризма	%	2023.	2	2031.	10	Буџет општине
Број категоризованих смештајних јединица (лежаја) у сеоским срединама		2023.	700	2031.	2.000	Извештај ТО „Златибор“

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 2.1.1. Унапређење постојећих и увођење нових модела за финансијску подршку у развој сеоског туризма
Опис: У циљу подстицања развоја сеоског туризма и унапређења економске одрживости руралних подручја, Општина Чајетина планира унапређење постојећих и увођење нових модела за финансијску подршку. Ови модели ће омогућити развој смештајних капацитета, едукацију становништва, промоцију сеоског туризма и организацију етноманифестација ради привлачења туриста и очувања руралног наслеђа. - Подршка при процесу категоризације смештајних капацитета, како би се осигурала стандардизација и квалитет услуга у сеоском туризму. - Повећање смештајних капацитета кроз подршку локалним предузетницима и пољопривредницима у изградњи нових објеката за смештај, као што су сеоске куће, апартмани или собе за госте. - Едукација становништва о значају сеоског туризма, могућностима развоја овог сектора и пружање подршке у развоју туристичких услуга и пословања. - Промоција сеоског туризма путем локалних и националних маркетиншких кампања, укључујући веб-странице, друштвене медије, туристичке брошуре и сајмове. - Организација етноманифестација, као што су гастрономске и културне манифестације, како би се промовисала традиционална култура и гастрономија руралних подручја. - Изградња видиковаца и планинских кућа, како би се посетиоцима пружила могућност да уживају у природним лепотама и активностима на отвореном.
Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000,00 динара
Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: ТО „Златибор“ Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, надлежна министарства Период спровођења: на годишњем нивоу
Мера 2.1.2. Наставак ревитализације, активирања и афирмације културног наслеђа Опис: Општина Чајетина наставља са ревитализацијом, активирањем и афирмацијом културног наслеђа како би очувала богату културну баштину и промовисала идентитет локалне заједнице. Ова мера обухвата низ активности усмерених ка оживљавању историјских и културно-значајних локалитета, као и изградњу дигиталног музеја ради шире промоције културног наслеђа општине. - Ревитализација и рестаурација куће Милића од Мачве и стављање у туристичку функцију, као значајног споменика локалне културе, историје и уметности. - Ревитализација и рестаурација родне куће Димитрија Туцовића у Гостиљу и стављање у туристичку функцију, као заштићеног културног добра и значајног споменика локалне културе и историје. - Изградњу дигиталног музеја, који ће представљати интерактивну платформу за промоцију културног наслеђа општине Чајетина. Дигитални музеј ће омогућити приступ виртуелним експонатима, архивским документима, мултимедијалним садржајима и едукативним програмима о локалној историји, традицији и уметности. - Организацију културних догађаја: изложби, концерата, позоришних представа и других активности, које ће афирмисати локалне уметнике, ауторе, традицију и културно стваралаштво. - Подстицање локалног становништва на активно учешће у очувању и промоцији културног наслеђа кроз едукацију, волонтерске акције и програм размене знања и вештина. - Партнерства са релевантним институцијама, удружењима и организацијама, како би се осигурала одрживост и континуирана подршка пројектима ревитализације и афирмације културног наслеђа.
Процена потребних финансијских средстава: тачан износ средстава ће бити познат након припреме пројектне документације Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, Културни центар „Златибор“, „Иновациони бизнис центар“, надлежна министарства Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године
Мера 2.1.3. Промоција сеоског туризма Опис: Промоција сеоског туризма је кључна за привлачење посетилаца и унапређење економске активности у руралним подручјима. - Креирање туристичких брошура, веб-страница и промотивних материјала, који ће представити понуду сеоског туризма општине Чајетина, укључујући смештајне капацитете, туристичке атракције, активности на отвореном и културне манифестације. - Организацију тематских тура и манифестација, које ће промовисати сеоски туризам, као што су дегустације традиционалних јела и пића, посете сеоским

домаћинствима и фармама, обиласци етно-села и сеоских музеја, као и активности попут берби воћа и поврћа. - Партнерства са локалним туристичким удружењима, агенцијама и медијима, ради шире промоције сеоског туризма општине Чајетина на националном и међународном нивоу. - Едукацију локалног становништва о значају сеоског туризма и пружање подршке у развоју туристичких услуга, гостопримства и предузетништва. - Коришћење друштвених медија и дигиталних платформи за промоцију сеоског туризма, као и организацију „онлине“ кампања и такмичења како би се привукла пажња потенцијалних посетилаца.
Процена потребних финансијских средстава: 4.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: ТО „Златибор“ Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, Туристичка удружења Период спровођења: континуирано, 2024-2031. године
Мера 2.1.4. Развој нових манифестација у сеоском туризму Опис: Општина Чајетина планира развој нових манифестација у сеоском туризму, како би додатно обогатила туристичку понуду, привукла већи број посетилаца и унапредила локалну економију. Ове манифестације ће промовисати богатство руралног наслеђа, традицију, културу и гастрономију руралних подручја. - Креирање и организација нових тематских манифестација, које ће привући пажњу туриста и омогућити им аутентично искуство сеоског живота. То могу бити манифестације посвећене традиционалној кухињи, народним обичајима, сеоским занатима, фолклорном наслеђу, пољопривреди и слично. - Сарадња са локалним удружењима, сеоским домаћинствима, уметницима и занатлијама, како би се организовале атрактивне активности и радионице током манифестација, као што су припрема традиционалних јела, израда сувенира, демонстрације старих заната и сл. - Промоција нових манифестација путем различитих канала комуникације, укључујући локалне медије, друштвене мреже, веб-странице, туристичке информационе центре и путем сарадње са туристичким агенцијама. - Дизајнирање и дистрибуција промотивних материјала, попут летака, плаката и брошура, како би се привукла пажња потенцијалних посетилаца и информисали о програму манифестација. - Евалуација и анализа успешности нових манифестација, како би се континуирано унапређивала понуда и прилагођавала интересима и потребама посетилаца.
Процена потребних финансијских средстава: тачан износ средстава ће бити познат након што се прецизно дефинишу све активности Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: ТО „Златибор“ Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, Културни центар „Златибор“, надлежна министарства Период спровођења: континуирано, 2025-2031. године

4.3.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ 2.2. Постигнут виши ниво квалитета туристичке понуде дестинације Златибор

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Приходи од боравишних такси	РСД	2023.	74.796.146	2031.	500.000.000	Буџет општине
Број туриста на годишњем нивоу		2023.	310.000	2031.	1.800.000	Извештај ТО „Златибор“
Број ноћења на годишњем нивоу		2023.	1.000.000	2031.	10.000.000	Извештај ТО „Златибор“
Број смештајних јединица (лежајева)		2023.	15.000	2031.	50.000	Извештај ТО „Златибор“
Укупни капацитети сала за конгресни туризам		2023.	5.000	2031.	10.000	Извештај ТО „Златибор“

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 2.2.1. Израда и усвајање Програма развоја туризма
Опис: Општина Чајетина спроводи процес израде и усвајања Стратегије развоја туризма како би дефинисала јасне циљеве, приоритете и акционе планове за унапређење туристичке понуде и управљање туристичким ресурсима на одржив начин. - Анализа постојећег стања туризма у општини Чајетина, укључујући идентификацију туристичких ресурса, анализу тржишта, оцену конкурентности и идентификацију кључних изазова и прилика. - Консултације са релевантним актерима у туристичком сектору, локалном заједницом, предузетницима, удружењима, невладиним организацијама и другим заинтересованим странама ради прикупљања повратних информација, сугестија и подршке у процесу израде стратегије. - Дефинисање визије, мисије и циљева стратегије развоја туризма, узимајући у обзир принципе одрживог развоја, инклузивности и економске ефикасности. - Развој акционог плана са конкретним мерама и активностима које треба предузети ради остварења постављених циљева, укључујући инвестиције у инфраструктуру, развој туристичких производа, промоцију дестинације, унапређење туристичких услуга и очување природног и културног наслеђа. - Евалуација и мониторинг спровођења стратегије, као и редовно ажурирање и

прилагођавање планова у складу са променама на тржишту, потребама посетилаца и новим трендовима у туризму.
Процена потребних финансијских средстава: 2.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: ТО „Златибор“ Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, туристичка привреда Период спровођења: краткорочно, 2024-2026. године.
Мера 2.2.2. Стављање Рибничког језера у туристичке сврхе (Златни град)
Опис: Општина Чајетина препознаје огроман туристички потенцијал Рибничког језера и планира његово активно стављање у туристичке сврхе и градњу туристичко-рекреативног комплекса „Златни град“. Ова иницијатива има за циљ промоцију Рибничког језера, као главне туристичке атракције, која ће привући посетиоце из земље и иностранства због атрактивне локације (на међустаници „Голд гондоле“), своје природне лепоте и потенцијала за развој рекреативних активности: - Обезбеђивање алтернативног извора водоснабдевања насељених места Чајетина и Златибор. - Развој инфраструктуре око Рибничког језера, укључујући изградњу стаза за пешачење и бициклизам, спортских терена, игралишта, плажа, рекреационих зона и угоститељских објеката. - Организација различитих активности на језеру током целе године, попут вожње електричним чамцима, риболова, камповања, пикника, спортских такмичења, културних догађаја и фестивала. - Промоција Рибничког језера као дестинације за породични одмор, спортске тренинге, „тим билдинг“ програме, едукативне излете и авантуристичке активности. - Изградња туристичких објеката, како би се посетиоцима пружила разноврсна понуда смештаја и услуга. - Очување еколошке вредности Рибничког језера кроз програме заштите животне средине, едукацију о одрживом туризму и подстицање локалног становништва на активно учешће у очувању природног богатства.
Процена потребних финансијских средстава: 2.500.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, фондови, приватни инвеститори Носилац мере: Општина Чајетина, Други учесници у спровођењу мере: ЈКП „Водовод“, КЈП „Златибор“, ТО „Златибор“, „Златибор гас“, туристичка привреда, ЕПС, надлежна министарства, ЈП „Голд гондола“ Период спровођења: дугорочно, 2024 – 2031. године.
Мера 2.2.3. Изградња управне зграде Голд гондоле
Опис: Изградња управне зграде гондоле, која се налази на почетној станици гондоле, поред канцеларија за запослене имаће и кафе бар, ресторан на четвртом спрату са прелепим погледом на околину, играоницу за децу, као и сувенирницу у којој ће се продавати ексклузивни сувенири и роба високог квалитета. У згради се налази и четири локала за издавање, као и сикјашница за чување скија током целе године.
Процена потребних финансијских средстава: 400.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: сопствена средства, донаторска средства, средства из кредита

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ЈП „Голд гондола“ Златибор

Период спровођења: средњерочно, 2024 – 2026. године.

Мера 2.2.4. Унапређење постојећих и увођење нових модела финансијске подршке за развој урбаног туризма

Опис: Општина Чајетина има у плану спровођење низа активности за унапређење развоја туризма, туристичке понуде и садржаја кроз унапређење постојећих и увођење нових модела подршке. Ови модели подршке имају за циљ подстицање развоја туристичких и угоститељских објеката, као и категоризацију смештајних капацитета, како би се подигао квалитет туристичке понуде у урбаним деловима општине.

- Креирање финансијских инструмената, као што су субвенције и олакшице за улагање у изградњу туристичких и угоститељских објеката у урбаним деловима општине Чајетина.
- Подстицаји и олакшице за категорисане смештајне капацитете, како би се подстакао што већи број власника смештаја да категорише своје смештајне објекте.
- Подстицање приватних инвестиција у изградњу туристичких и угоститељских објеката кроз олакшице (олакшан приступ административним процедурама, помоћ у превазилажењу препрека које се могу појавити током реализације пројеката).
- Организација едукативних програма и радионица за локалне предузетнике и власнике смештајних објеката, како би се унапредиле њихове вештине управљања и пословања у туризму.
- Промоција туризма општине Чајетина путем различитих канала комуникације, укључујући веб-странице, друштвене медије, туристичке сајтове и туристичке агенције.

Процена потребних финансијских средстава: 6.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, туристичка привреда

Период спровођења: на годишњем нивоу

Мера 2.2.5. Унапређење рада "El Paso City" атракције

Опис: „El Paso City“ је тематски парк и једна од туристичких атракција. Општина Чајетина има план откупа и унапређења рада овог парка, како би овај тематски парк привукао већи број посетилаца и пружио садржајну туристичку понуду. Ова мера има за циљ побољшање садржаја, услуга и инфраструктуре „El Paso City“ тематског парка ради стварања привлачне дестинације за туристе и локално становништво.

- Диверсификација садржаја и активности у оквиру туристичке понуде у „El Paso City“ тематском парку, како би се задовољиле различите потребе посетилаца, укључујући организацију културних догађаја, спортских такмичења, едукативних радионица и рекреативних активности.
- Унапређење инфраструктуре, унапређење рада постојећих објеката (попут

ресторана, кафића, сувенирница), укључивање нових садржаја, као и уређење околине како би се створио пријатан амбијент за посетиоце. - Промоција „El Paso City“ као дестинације за породичне излете, „тим билдинг“ програме, венчања, културне манифестације и друге догађаје, путем локалних и националних маркетиншких кампања. - Подстицање партнерстава са локалним предузетницима, уметницима, удружењима и организацијама како би се створила синергија и разноврсност понуде у „El Paso City“ тематском парку.
Процена потребних финансијских средстава: 360.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“ Период спровођења: средњерочно, 2025-2028. године.
Мера 2.2.6. Унапређење постојећих и успостављање нових спелелолошких објеката
Опис: Општина Чајетина наставља на уређењу нових стаза кроз Стопића пећину, као и на унапређењу туристичке понуде у оквиру заштићеног подручја Стопића пећина. Општина Чајетина планира уређење и других спелеолошких објеката на својој територији - Уређење нових стаза у Стопића пећини - Одржавање постојећих стаза и инфраструктуре (осветљење, заштитне ограде, стазе, степенице...) - Проширење прилазног пута и паркинг простора - Изградња визиторског центра (сувенирнице, билетарнице, музеја) - Трасирање стазе и увођење туристичког воза - Истраживање и уређење Раковичке пећине и стављање у туристичку функцију
Процена потребних финансијских средстава: 100.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, ЕУ Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, надлежна министарства, Рударско-геолошки факултет, Географски факултет, Савез спелеолошких организација Србије Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године.
Мера 2.2.7. Побољшање инфраструктуре и садржаја кампа „Златибор“
Опис: Камп „Златибор“ представља важан сегмент туристичке понуде општине Чајетина и као таквом, планира се његово побољшање, како би се посетиоцима пружио квалитетно искуство боравка у овом кампу. Ова мера обухвата унапређење инфраструктуре и проширење понуде садржаја у кампу ради привлачења већег броја туриста и стварања пријатног амбијента за одмор и рекреацију. - Реновирање постојећих објеката у кампу, укључујући санитарни чвор, тушеве, кухињу, рецепцију и друге заједничке просторије, како би се побољшао квалитет смештаја и боравка посетилаца. - Проширење понуде рекреативних садржаја у кампу, укључујући увођење могућности за изнајмљивање бицикала, спортски терен, одржавање постојећег дечјег игралишта, просторије за друштвене активности, роштиљ зоне, како би се посетиоцима омогућио активан одмор и забава на отвореном. - Увођење додатних услуга и активности у кампу, као што су организација

тематских вечери, културних догађаја, едукативних радионица, спортских такмичења и авантуристичких излета, како би се обогатила туристичка понуда и привукла пажња различитих циљних група посетилаца. - Постављање пуњача за електричне бицикле и аутомобиле. - Промоцију кампа „Златибор“ као атрактивне дестинације за камповање путем различитих маркетиншких канала, укључујући веб-странице, друштвене мреже, туристичке агенције и специјализоване публикације.
Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“ Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године.
Мера 2.2.8. Унапређење пројекта „Добро са Златибора“ и развијање нових промотивних канала
Опис: Пројекат „Добро са Златибора“ представља кључну иницијативу за промоцију локалних производа, традиције и културног наслеђа општине Чајетина. Како би се овај пројекат додатно унапредио и проширио, планира се развијање нових промотивних канала и активности ради веће видљивости и доступности производа „Добро са Златибора“. - Проширење асортимана производа „Добро са Златибора“, како би се обухватиле различите категорије производа, укључујући прехранбене производе, рукотворине, сувенире, козметику, одећу и друге локално произведене артикле. - Развој нових промотивних канала, укључујући „онлајн“ платформе, веб-продавницу, мобилну апликацију, друштвене мреже, локалне продавнице, туристичке објекте и манифестације, како би производи „Добро са Златибора“ лакше пронашли пут до купаца. - Организација промотивних догађаја посвећених производима „Добро са Златибора“, као што су сајмови, фестивали, дегустације, радионице и презентације производа, како би се привукла пажња јавности и промовисала локална култура и традиција. - Подстицање сарадње са локалним предузетницима, занатлијама, пољопривредницима, уметницима и другим произвођачима како би се ојачала локална привреда, подстакла креативност и иновативност, те створиле нове пословне прилике. - Праћење и евалуација ефеката пројекта „Добро са Златибора“, кроз анализу продаје, задовољства потрошача, повратних информација и утицаја на локалну економију, како би се континуирано унапређивала стратегија промоције и продаје.
Процена потребних финансијских средстава: 15.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, „Еко аграр“ Период спровођења: краткорочно.
Мера 2.2.9. Уређење и валоризација нових микролокалитета

Опис: Општина Чајетина планира уређење и валоризацију нових микролокалитета ради обогаћивања туристичке понуде и пружања аутентичног искуства посетиоцима. Микролокалитети који ће бити валоризовани и стављени у туристичку функцију имају значајан туристички потенцијал, који ће бити максимално искоришћен кроз планиране активности.

- Уређење водопада Скакавац у селу Семегњеву и његова промоција као туристичког локалитета
- Уређење и сређивање видиковаца на Обадовом брду и Градини (постављање нове платформе, инфо табле, мобилијара, одржавање прилазног пута, постављање телескопа...)
- Уређење излетишта Водице (постављање мобилијара за пикник, роштиљ, одмор у природи)
- Обележавање Културно-историјске руте у туристичком насељу Златибор (обележавање локалитета, постављање инфо табли, израда апликације и аудио водича...)
- Уређење комплекса око Споменика палим борцима на Шумнатом брду

Процена потребних финансијских средстава: 90.000.000 динара

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, КЈП „Златибор“, туристичка удружења

Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године

4.3.4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 2.3. Унапређен спортско-рекреативни туризам

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 2.3.1. Унапређење туристичке понуде и инфраструктуре

Опис: Захваљујући континуираном унапређивању садржаја који пружа посетиоцима, Златибор је у претходне две деценије прешао пут од планине за искључиво зимски туризам, преко туристичког центра који има зимску и летњу сезону, до центра који је посећен током целе године. Златибор ће наставити да поставља стандарде и унапређује своју понуду кроз изградњу више нових различитих садржаја, чији је циљ привлачење нових туриста, али и утицај на продужавање одмора туриста, који би свакако посетили Златибор. Неке од најзначајнијих инвестиција у наредном периоду су:

- Изградња Спортског парка „Златибор“ - министарство и ЈЛС
- Изградња голф терена
- Изградња тениских терена
- Изградња стазе за нордијско скијање
- Изградња ауто-мото дрома
- Изградња скејт парка
- Изградња стазе за коњичке спортове
- Изградња мултифункционалних терена

Процена потребних финансијских средстава: 10.535.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: Општина Чајетина, надлежна министарства, приватни инвеститори Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство и приватни инвеститори Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године.
Мера 2.3.2. Искоришћавање хидроресурса у циљу развоја купалишног и спортско рекретаивног туризма Опис: Општина Чајетина планира искоришћавање богатства хидроресурса ради развоја атрактивних дестинација за купање и спортско-рекреативне активности. Ова мера има за циљ стварање пријатног окружења за одмор и забаву посетилаца, уз максимално коришћење природних лепота и ресурса. Планиране активности односе се на: - анализу постојећег стања са лоцирањем хидроресурса и могућностима за даљи развој - градњу аква-парка - организацију спортских активности и развој рекреативних садржаја на Рибничком језеру и језеру на Краљевом тргу
Процена потребних финансијских средстава: 600.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, приватни инвеститори Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: ТО „Златибор“, приватни инвеститори Период спровођења: дугорочно, 2024-2029. године
Мера 2.3.3. Изградња спортског аеродрома у Обудојевици Опис: Општина Чајетина планира изградњу спортског аеродрома у Обудојевици, како би се пружила подршка спортском и авио-туризму, те створила инфраструктура за развој спортских летова, спортског падобранства, авио-тренинга и сличних активности. - Изградњу писте и пратеће инфраструктуре за спортске авионе, ултралаке летелице, параглајдере и слична спортска ваздухопловна возила. - Увођење модерних навигационих система и безбедносних стандарда који ће омогућити безбедно извођење спортских летова. - Изградњу хангара, терминала, контролног торња и других објеката потребних за оперативно функционисање аеродрома. - Организацију спортских догађаја и такмичења у ваздухопловном спорту на аеродрому, укључујући спортске летове, параглајдинг, моделарство и слично. - Промоцију аеродрома и спортске авијације кроз локалне и националне кампање, као и кроз учешће на сајмовима, догађајима и такмичењима.
Процена потребних финансијских средстава: 1.200.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, приватни инвеститори Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство Период спровођења: средњерочно, 2024-2027. године.

4.3.5. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 2.4. Развијен конгресни туризам

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 2.4.1. Формирање Конгресног бироа „Златибор“

Опис: Формирање Конгресног бироа на Златибору је важан корак у развоју конгресног туризма и промоцији дестинације, као атрактивног места за организацију пословних скупова, конгреса, семинара и других пословних догађаја. Оснивање Конгресног бироа у значајној мери може да допринесе развоју конгресног туризма и унапређењу инфраструктуре за организацију пословних скупова. Активности:

- Оснивање Конгресног бироа
- Пружање логистичке подршке организаторима догађаја у процесу планирања, резервације смештаја, транспорта, простора за догађаје, техничке опреме и осталих потребних ресурса.
- Промоцију Златибора као атрактивне дестинације за конгресни туризам путем маркетинга, учешћа на сајмовима и конгресима, организације обилазака за потенцијалне клијенте и других маркетиншких активности.
- Организацију едукативних програма, радионица и семинара за локалне хотелске и туристичке раднике, како би се унапредили њихови капацитети у пружању услуга за конгресне госте.
- Сарадњу са локалним привредним субјектима, институцијама и удружењима ради промоције заједничких интереса и подршке развоју конгресног туризма на Златибору.
- Праћење и евалуација ефеката рада Конгресног бироа кроз анализу броја организованих догађаја, задовољства клијената, економске користи за дестинацију и друге релевантне параметре.

Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: ТО „Златибор“

Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина

Период спровођења: краткорочно, 2024-2025. године.

Мера 2.4.2. Реконструкција и опремање постојећих сала за конгресни туризам

Опис: Реконструкција и опремање постојећих сала за конгресни туризам је кључна мера која ће омогућити унапређење инфраструктуре и пружити боље услове за организацију пословних скупова, конференција и других догађаја. У питању су инвестиције у дигитализацију и набавку опреме ради боље контроле и праћења догађаја на дестинацији.

Процена потребних финансијских средстава: 6.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет Општине Чајетина

Носилац мере: ТО „Златибор“

Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина

Период спровођења: краткорочно, 2024-2026. године.

4.3.6. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 2.5. Развијен здравствено - леčiliшни туризам

Општина Чајетина планира спровођење истраживања лековитих својстава локалних вода, како би се идентификовали потенцијални здравствени бенефити и створила основа за развој леčiliшно-туристичких активности. Активности које ће се спроводити у оквиру овог приоритетног циља односе се на:

- Испитивање физичких, хемијских и биолошких карактеристика локалних вода, како би се утврдила њихова лековита својства и безбедност за употребу.
- Анализу састава минерала, термалних карактеристика, рН вредности и других параметара вода ради процене њиховог потенцијала у лечењу различитих здравствених стања.
- Изградњу инфраструктуре за леčiliшно-туристичке активности, укључујући бање, „велнес“ центре, „спа“ комплексе, терапеутске базене и друге објекте намењене рехабилитацији и релаксацији
- Промоцију леčiliшно-туристичке понуде општине Чајетина

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 2.5.1. Програмска подршка локалне самоуправе развоју здравствено-леčiliшног туризма
Опис: Ова мера подразумева пре свега активности везане за промоцију разних видова здравствено леčiliшног туризма. Поред тога у плану је израда студије која ће потврдити квалитет здравог ваздуха на територији Златибора. Активности се односе, пре свега на: - Подршка за развој специфичних здравствених програма - Подршка за проширење понуде изградњом „велнес“ и „спа“ центара и пратећих садржаја - Промоција Златибора као ваздушне бање
Процена потребних финансијских средстава: 3.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет Општине Чајетина Носилац мере: ТО „Златибор“ Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, Географски факултет Период спровођења: краткорочно, 2024-2026. године.
Мера 2.5.2. Испитивање лековитих својстава вода и стављање у леčiliшно туристичку функцију
Опис: У оквиру ове мере обављаће се активности на испитивању лековитих својстава вода на територији општине Чајетина, предлагању мера за стављање вода у леčiliшно-туристичку функцију и уколико се тренутне процене кроз процес анализе покажу тачним, извршиће се бушење извора термалне воде између Доброселице и Стубла ради изградње леčiliшно-бањског комплекса „Доброселичка бања“.
Процена потребних финансијских средстава: биће прецизирано након припремних радова Могући извори финансирања: буџет Општине Чајетина

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства и институције на националном нивоу

Период спровођења: дугорочно, 2024-2030. година.

4.4. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Пољопривреда и предузетништво

4.4.1. SWOT анализа

Снаге	Слабости
- Добар географско-саобраћајни положај - Добра путна инфраструктура за развој пољопривреде и привреде - Здрава еколошка средина - Развијен туризам - Имиџ Златибора - Најмања стопа незапослености у округу - Повољни ресурси за развој сточарства-велике пашне површине - Богат сточни фонд - Значајна производња млека и живе стоке - Традиција и искуство у пољопривредној производњи, преради меса и млека - Постојање специјализованих пољопривредних домаћинстава - Развијена домаћа радиност - Подршка локалне самоуправе „Еко Аграр“ јединствени начин	- Нема довољно квалификованог стручног кадра - Ограничени капацитети у прерађивачкој индустрији - Недовољно искоришћен потенцијал (капацитет) индустријских зона - Недостатак површина у јавном власништву које би се понудиле инвеститорима - Висока цена земљишта

подршке пољопривредницима и пољопривредним произвођачима • „Иновациони бизнис центар“ као посебна подршка предузетништву • Део фармера остварује додатну вредност производа кроз кућну прераду и/или пласман производа у туризму • У општини је регистрован значајан број прерадних капацитета • Матична и ветеринарска служба су развијене и ефикасне • Сертификована органска производња • Традиција у дрвнопрерађивачком сектору • Добро развијен сектор услуга • Организују се предавања, стручне • Посете, посете сајмовима и сл. за пољопривредне произвођаче	
Могућности	Претње
• Инвестиције и инвеститори • Донатори и страни пројекти • Коришћење ресурса из суседних општина • Међуопштинска, регионална и прекогранична сарадња • Заштита географског порекла • Органска производња • Коришћење државног земљишта за развој сточарства • Проширење и модернизација капацитета • Унапређење услужног сектора	• Лимитиране надлежности општине • Конкуренција • Смањење сточног фонда на Републичком нивоу • Аграрна политика • Стандарди квалитета ЕУ • Несигурне цене у пољопривреди • Постојање монопола у откуп и пласману • Елементарне непогоде • Миграције • Старење села

• Развој пословних активности повезаних са трендовима у области заштите животне средине • Развој пословних активности везаних за коришћење обновљивих извора енергије • Субвенције од стране државе • Рад стручних и саветодавних служби • На територији општине се налазе значајни шумски ресурси битни за развој дрвопрерађивачке индустрије • Постоје значајне површине државног земљишта које је могуће искористити за развој • Развој нових технологија	• Непостојање мотивације младих за пољопривреду • Нерегулисан статус пољопривредних произвођача
--	--

4.4.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 3.1. Унапређен систем подршке пољопривредним произвођачима и прерађивачима

„Златиборски Еко Аграр“ је привредно друштво за развој пољопривреде, основано је од стране Општине Чајетина 2011. године, ради подршке развоју пољопривреде на својој територији. Основано је као непрофитно друштво и има за циљ да обезбеди услове за уравнотежен развој пољопривреде, боље коришћење расположивих ресурса и подизање животног стандарда у сеоским домаћинствима. Пословање спроводи кроз неколико огранака. Значајан део улагања кроз године иде на сувениционисање и стимулацију пољопривредника. Буџет за 2024. годину износи 45 000 000,00 динара, утрошак буџета је на годишњем нивоу око 95%. Локални програм мера развоја се спроводи кроз 7 тачака: инвестиције у физичку имовину, увећање стада из сопственог запата, подршка младима, органска пољопривреда, кредитна подршка, економске активности у циљу подизања конкурентности (прерада на газдинству) и подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју. Кроз програм подршке младима за унапређење сточаства, „Златиборски Еко Аграр“ укупно је доделио 170 двиски „ил де франс“ и 159 двиски сјеничке расе.

„Златибоски Еко Аграр“ поседује контролисане парцеле које се користе за испитивање различитих аспеката пољопривредне производње, огледна поља се користе за истраживање нових сорти биљака, технике узгајања, примену нових технологија и

обучавање пољопривредника. Укупна површина огледних поља је 4,60 ха. Проширен је ниво услуга набавком ХНИР ручног анализатора, чија је сврха састављање балансираног квалитетног obroка у сточарству, поред тога набављен је и „ПалинТест“ апарат за агрохемијску анализу земљишта, чије се коришћење базира на брзим и лаким методама испитивања земљишта.

Као један од огранака издваја се Агротехнички центар, једини машински прстен те врсте у Србији. Набављена је најсавременија механизација за обављање пољских радова, чиме се пружа могућност малим пољопривредним произвођачима коришћење савремене механизације по субвенционисаним ценама.

У оквиру предузећа отворена је минифабрика органске концентроване хране, производи се нутритивно избалансирана храна за говеда, свиње, живину и овце. Производња на месечном нивоу је 10 тона. Производњом органског концентрата пружа се подршка пољопривредницима који се баве производњом органског млека, меса и јаја, с обзиром на то да на тржишту не постоје произвођачи органског концентрата.

У претходној години на територији општине Чајетина представљен је „Програм за одрживи развој села“, овај програм представља научну и теоријску базу за све што предузеће спроводи у пракси и представља још један корак напред у сарадњи „Еко Аграр“ и пољопривредних произвођача.

На катастарској општини Крива Река, три парцеле су преведене у власништво општине и дате на управљање „Еко Аграру“. У складу са плановима и пројектима у наредном периоду ће бити изграђено низ прерађивачких капацитета у складу са потребама биљне и сточарске производње на територији општине Чајетина. Издати су локацијски услови за млеку капацитета 20 000 литара и за пројекат дестилерије. Добијена је грађевинска дозвола за пројекат Агротехничког центра, док је за пројекат сушаре израђено идејно решење и у току је процес добијања локацијских услова.

Сви акти представљају темељну припрему за формирање Агробизнис центра на територији Општине Чајетина са свим неопходним прерађивачким капацитетима. Крајњи циљ овог пројекта је да кооперанти постану сувласници и остваре бенефите продајом финалног производа али се и прихвате одговорности.

„Златиборски Еко Аграр“ и Организација за храну и пољопривреду Уједињених нација (ФАО) започели су сарадњу у оквиру пројекта „Јачање отпорности сектора пољопривреде на елементарне непогоде“ који финансира Европска унија. Ова сарадња има за циљ унапређење пољопривредних пракси у оквиру адаптације на климатске промене и промовисање одрживог развоја у Општини Чајетина и другим општинама у брдско-планинским пределима.

У оквиру ове сарадње, „Златиборски Еко Аграр“ и ФАО ће заједнички спроводити активности које ће допринети јачању пољопривредних капацитета, едукацији пољопривредника, као и развоју и имплементацији иновативних решења за производњу

хране у условима промене климе. Посебан фокус биће на практичном приказивању примера климатски паметне пољопривреде, где ће се на газдинствима пољопривредника и на пољима „Еко Агара“ примењивати различите мере адаптације и где ће сви заинтересовани имати директан приступ новим знањима, технологијама и праксама које могу да примене у свом раду.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број програма финансијске подршке		2023.	6	2031.	8	Извештај „Златиборски Еко Аграр“ ДОО
Издаци из буџета намењени програмима подршке	РСД	2023.	24.000.000	2031.	70.000.000	Буџет општине
Број корисника програма финансијске подршке		2023.	512	2031.	1.000	Извештај „Златиборски Еко Аграр“ ДОО
Број услуга (пројекта) „Еко Агара“		2023.	2	2031.	7	Извештај „Златиборски Еко Аграр“ ДОО
Број корисника услуга (пројекта) „Еко Агара“		2023.	400	2031.	1.000	Извештај „Златиборски Еко Аграр“ ДОО

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 3.1.1. Изградња привредне инфраструктуре за потребе унапређења прерадних, производних и услужних капацитета

Опис: На катастарској општини Крива Река, три парцеле су преведене у власништво општине и дате на управљање Еко Аграру. На поменутих парцелама се налази и огледно поље. У складу са плановима и пројектима у наредном периоду ће бити изграђено низ прерађивачких капацитета у складу са потребама биљне и сточарске производње на територији општине Чајетина. Објекат за потребе агротехничког центра је добио грађевинску дозволу. Локацијски услови су до сада добијени за изградњу млекаре капацитета 20.000 литара, дестилерију и току је процес издавања локацијских услова за сушару за лековито биље, воће и поврће. Поред тога у плану је изградња хладњаче и минифабрике за изградњу органске концентроване хране. Оваква фабрика

већ постоји у оквиру „Еко Аграра“ ДОО. Такође је у плану сушара за сурутку, заједничка фарма, кланица и др. Као пратеће инвестиције у плану су изградње фабрика за прераду отпадних вода и резервоар за воду адекватног капацитета. На основу нус производа у плану је и изградња енергане, а део парцела ће бити покривен соларним панелима.

Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000.000,00 дин.

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: „Еко Аграр“ ДОО, Министарства Републике Србије, као и донатори из разних фондова.

Период спровођења: дугорочно, 2024- 2031. године.

Мера 3.1.2. Унапређење постојећих и увођење нових модела за финансијску подршку у примарној пољопривреди, пољопривредној производњи, преради пољопривредних производа и руралном развоју

Опис: Општина Чајетина је 2011. године основала „Еко Аграр“ ДОО, као модел којим се може подстицати и подржавати развој привреде на територији општине Чајетина. Буџет је растао и у 2024. години износи 45.000.000 динара. Утрошак буџета је на годишњем нивоу око 95%. Локални програм мера развоја се спроводи кроз седам тачака: инвестиције у физичку имовину, ширење стада из сопственог запата, подршка младима, органска пољопривреда, кредитна подршка и економске активности у циљу подизања конкурентности (прерада на газдинству), подстицаји за промотивне активности у пољопривреди и руралном развоју. Кроз вишегодишње искуство утврђена је методологија квалитетнијег управљања средствима и развијање подстицаја сорти, које су компатибилне са квалитетом земљишта и надморском висином на којој се налази општина Чајетина. Подстицаји ће бити усмерени првенствено на садњу шљиве, јабуке, крушке и дуње. Ова мера је компатибилна са претходном мером и овом врстом подршке се ради на затварању производног циклуса и повећању прерадних капацитета.

Процена потребних финансијских средстава: 50.000.000,00 дин.

Могући извори финансирања: Општина Чајетина, сопствени приходи „Еко Аграра“, као и учествовање на конкурсима.

Носилац мере: „Еко Аграр“ ДОО

Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина

Период спровођења: годишње

Мера 3.1.3. Развој палете и нивоа услуга „Еко аграра“

Опис: „Еко Аграр“ ДОО функционише као институција која поред финансијске подршке и подршке која се огледа у механизацији, пре свега може пољопривредницима обезбедити добре саветодавне услуге, односно савете о начину обраде земљишта, избора сорти и установљања плодореда, а у циљу што виших приноса. Посебан акценат је на производњи квалитетне кабасте сточне хране, односно пут ка избалансираном оброку, што је основни предуслов за здравље животиња и квалитетан производ. Поред тога, ради постизања већих приноса, прихода и развијања пољопривредних газдинстава, помоћ газдинствима, која немају своју механизацију, огледа се у субвенционисаним услугама обраде пољопривредним машинама.

Поседујемо:

-машине за основну и допунску обраду земљишта, машине за сетву житарица и

окоповина, машина за ђубрење земљишта (течним, чврстим стајњаком и минералним ђубривима), машине за припрему кабасте сточне хране, машине за усејавање детелинско-травних смеша, без претходне обраде земљишта, машине за тарупирање, машину за прављење рупа за постављање засада воћа.

-мешаону сточне хране за производњу органског концентрата за исхрану крава, свиња, јагњади и кока носиља. Производњом концентрата подржавамо и помажемо газдинства која се баве производњом органског млека, меса и јаја, с обзиром на то да на тржишту не постоје произвођачи органског концентрата.

У наредним годинама планирамо повећање броја машина, а тиме и повећање броја услуга, као и повећање капацитета мешаоне за производњу органског концентрата.

Процена потребних финансијских средстава: биће позната када се изради план набавке.

Могући извори финансирања: „Еко Аграр“ ДОО, буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: „Еко Аграр“ ДОО

Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина

Период спровођења: дугорочно, 2024-2031. године.

4.4.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 3.2. Унапређени услови подршке предузетништву и занатству

Општина Чајетина своју привредну делатност заснива пре свега на туризму и пољопривреди, као и прерађивачкој индустрији у области пољопривредне производње и лакој индустрији. Кретање броја активних, новооснованих и угашених привредних друштава и предузетника указује на виталан и перспективан економски развој општине Чајетина. У периоду од 2019. до 2022. године, на територији општине Чајетина, забележен је раст броја активних привредних друштава и предузетника. У односу на 2019. годину, број активних привредних друштава и предузетника повећао се за 24% и 15% респективно. У исто време, забележен је и раст броја новооснованих привредних друштава и предузетника за 12% и 30% респективно, као и смањење броја брисаних/угашених привредних друштава и предузетника за 60% и 28% респективно.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број програма финансијске подршке		2023.	1	2031.	3	Одељење за финансије
Издаци из буџета намењени програмима подршке	РСД	2023.	4.000.000	2031.	30.000.000	Буџет општине

Број корисника програма финансијске подршке	2023.	19	2031.	100	Одељење за финансије
--	-------	----	-------	-----	-------------------------

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 3.2.1. Унапређење постојећих и увођење нових модела финансијске подршке МСП сектору, предузетницима, занатлијама и незапосленима
Опис: Активности које треба предузети у оквиру ове мере: - Анализа ефеката досадашњег модела финансијске подршке наведеним секторима - Анализа потреба и захтева сектора - Усклађивање модела са потребама сектора зарад повећања конкурентности предузећа са територије општине на националном и међународном тржишту. Поред унапређења постојећих видова и модела подршке, неопходно је и увођење потпуно нових модела у складу са тенденцијама и трендовима које се постављају на међународном тржишту (подршка за стажирање иновационих стручњака, креативна индустрија, улагање у креативне технологије, енергетску ефикасност, циркуларну економију, развој високотехнолошке пољопривредне производње, одрживи туризам, подршка дигитализацији предузећа).
Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Иновациони бизнис центар Период спровођења: на годишњем нивоу
Мера 3.2.2. Изградња пословно-образовног центра са бизнис инкубатором за потребе Иновационог бизнис центра „Златибор“
Опис: Активности које треба предузети у оквиру ове мере: - Обезбеђивање одговарајуће парцеле - Добијање дозволе за изградњу зграде Иновационог бизнис центра на основу урађеног пројекта. - Тражење фондова за изградњу Зграда иновационог бизнис центра „Златибор“ треба да има неколико функција: бизнис инкубатор, канцеларијски простор за изнајмљивање, учионице за одржавање наставе, „ковокринг“ простор за пословне номаде, лабораторије и радионице... Ово представља материјалну базу за развој нових модела подршке МСПП сектору.
Процена потребних финансијских средстава: 250.000.000,00 динара Могући извори финансирања: Општина Чајетина, буџет Србије, донаторски програми Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Иновациони бизнис центар „Златибор“, Министарство науке и технолошког развоја Период спровођења: вишегодишњи ниво

4.5. РАЗВОЈНИ ПРАВАЦ: Друштвени развој

4.5.1. SWOT анализа

Снаге	Слабости
• Постојање стручног кадра • Добри природни предуслови (клима, ваздушна бања, итд.) • Златибор као велики туристички центар • Сарадња са научним и другим референтним установама • Развијена мрежа школа • Организован превоз школске деце • Библиотека „Љубиша Р. Ђенић“ има перманентну промоцију књижевног и ликовног стваралаштва. • Довољан број установа културе • Велики број квалитетних спортских терена • Довољни капацитети установа образовања • Висок ниво квалитета услуга у предшколским установама • Висок ниво обухвата деце у предшколским установама • Средњошколско образовање је усклађено са захтевима тржишта • Финансирање трошкова превоза деце и ученика • Културни центар има сопствену продукцију представа • У оквиру Културног центра ради	• Плански неуређена села • Недовољан број месних канцеларија • Слаба опремљеност Центра за социјални рад • Непостојање установе за смештај старих лица на подручју општине • Недостатак волонтерских служби • Учесталост насиља у породици • Слабо усавршавање стручног кадра • Спора наплата изворних прихода • Слаба материјална основа • Непостојање одељења друштвених делатности • Непостојање средњошколског ученичког дома • Недовољно стручног кадра

биоскоп - Музеј „Старо село“ Сирогојно, музеј на отвореном, је сврстан у споменике културе I категорије и од изузетног је значаја за Републику Србију - Неколико галерија и ликовних колонија је активно у руралним срединама - Постоји традиција одржавања домаће радиности и старих заната - КУД „Златибор“ са дугом традицијом - Бројни спортски клубови и удружења - Велики број скијашких терена за алпско и нордијско скијање – Торник, Обудовица, Тић Поље... - Базени (отворени и затворени) и купалишта - Традиционални културни и спортски догађаји - Добро организована локална самоуправа - Добра образовна и старосна структура кадра - Добра опремљеност укључујући и сопствени информациони систем - Висок буџет - Добра сарадња са регионалним, републичким установама и институцијама - Основан је Центар за младе - Основана је Канцеларија за младе	
Могућности	Претње
Кластери здравственог туризма	Миграције

• Регулисано финансирање спорта • Повезивање установа и институција у локалној заједници • Квалитетније повезивање и сарадња са републичким установама и институцијама • Заједнички пројекти • Развој нових услуга ради задовољавања потреба посебно осетљивих чланова друштва (стари и деца), пре свега оснивање дневних центара, боравишта и саветовалишта • Изградња спортског центра (базен, спортски терени) • Места за окупљање младих • Организација јавних трибина о животу заједнице и својим правима, као што су отворена врата • Размена искустава са успешним локалним администрацијама у ЕУ • Стварања јединствених база података	• Старење становништва • Села су разуђеног типа • Отежана организација наставе у сеоским срединама због смањивања броја ученика • Законска регулатива ограничава развој здравствених услуга и социјалне заштите • Лимитирана надлежност општине • Слаба мотивисаност стручног кадра, који је на буџетским примањима (просветни радници, медицинско особље, спортски радници, радници у Општини и сл.) • Немотивисаност да се организују и унапреде ваннаставни програми • Неприлагођени и застарели школски програми • Губитак васпитно-образовне улоге школе • Становништво није заинтересовано за активности цивилног сектора • Млади нису заинтересовани за развој заједнице • Постојећи систем вредности код младих • Негативне тенденције које прате развијене туристичке центре • Предрасуде око долазака у Центар за социјални рад • Предрасуде око смештања старих у Дом за старе • Неспремност да се отворено говори о проблемима у породици, средини, општини и друштву
---	--

	• Наставак централизације државе • Географска удаљеност корисника од пружаоца социјалних услуга
--	--

4.5.2. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 4.1. Сва деца имају квалитетне услове за школовање

Активности предшколског образовања и васпитања и припремног предшколског програма на територији општине Чајетина су организоване у оквиру предшколске установе „Радост“, која је основана 1982. године. Услуге се обављају у седам објеката: „Радост“ у Чајетини, „Нарцис“ на Златибору, „Маслачак“ у Кривој Реци, „Пахуљица“ у Сирогојном, „Пчелица“ у Мачкату, „Невен“ у Шљивовици и „Пачја школа“ у Рожанству.

У понуди ПВО доминира класичан целодневни програм. Пре похађања ППП-а, деца у Чајетини, која иду у јаслице или вртић, похађају искључиво целодневни боравак. Тако се, у складу са растом обухвата деце вртићког узраста, процентуално повећавао, током посматране три године, број деце која крећу у целодневни ППП.

И поред врло високог обухвата, капацитети ПВО и даље нису довољни. Одређен број деце је примљен преко капацитета, што нарушава квалитет програма. Капацитети су значајни у ванградским насељима, једнако као и у градским. Због тога је у плану повећање капацитета предшколске установе, кроз реконструкције постојећих и изградњу нових објеката.

Разуђеност територије општине захтева постојање више школских објеката који, са једне стране омогућавају уједначен квалитет наставе за све ђаке у општини, али имају и функцију задржавања породица у сеоским срединама, кроз обезбеђивање свих неопходних услова за нормалан и квалитетан живот. Унапређивање услова, како у самим школама, тако и у пратећим објектима и садржајима, јесте један од приоритета развоја општине Чајетина.

Угоститељско-туристичка школа је једина установа за средњошколско образовање на територији општине. У складу са потребама и захтевима, пре свега туристичког сектора, ова школа ради на уподобљавању школског програма реалним потребама привреде. Како би повећала своју атрактивност и привукла децу из целе Србије, школа, поред изградње и адаптације средњошколског дома, ради и на унапређењу ваннаставних активности. Уз то, изградњом тренинг центра, односно центра за практичну наставу, ђаци би, одмах након завршеног школовања, били у стању да се запосле без додатних обука код послодаваца.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
-----------	---------------	--------------	----------------	--------------	----------------	---------------

Обухват деце јасленог узраста	%	2022.	57	2031.	75	Извештај Одељења за општу управу
Обухват деце узраста од три године до поласка у ППП	%	2022.	84	2031.	93	Извештај Одељења за општу управу
Број изграђених и реконструисаних вртића		2023.	8	2031.	10	Извештај Одељења за општу управу
Удео основних школа са адекватним инфраструктурним условима за обављање образовног процеса у укупном броју објеката основних школа	%	2023.	67	2031.	100	Извештај Одељења за општу управу
Попуњеност капацитета Угоститељско- туристичке школе	%	2023.	73	2031.	95	Извештај Угоститељско- туристичке школе

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 4.1.1. Реконструкција и изградња вртића
Опис: У предстојећем периоду планиране су активности на повећању капацитета предшколских установа и обезбеђивању вишег нивоа квалитета услуга корисницима. У плану су активности на измени планске документације, затим изради пројектне документације и изградњи и реконструкцији појединачних објеката. Ове активности се, пре свега односе на: - Реконструкцију постојећег и изградњу новог објекта Предшколске установе „Нарцис“ на Златибору - Реконструкцију зграде школе – изградњу Предшколске установе „Сирогојно“ - Изградњу вртића у Мачкату
Процена потребних финансијских средстава: 360.000.000,00 Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, ПУ „Нарцис“ Период спровођења: 2024-2026. године.
Мера 4.1.2. Реконструкција, доградња и изградња школских објеката
Опис: Већина објеката у општини Чајетина задовољава критеријуме квалитета, који

обезбеђују угодан и безбедан боравак ђака и одговарајуће услове за похађање наставе. У плану су активности на реконструкцији преосталих објеката, како би до истека важења Плана развоја општине сви школски објекти били у потпуности реконструисани. Такође, у складу са могућностима, приступиће се изради пројектне документације и реконструкцији школских објеката у појединим школама, како би се омогућило извођење наставе у једној смени. У плану је реконструкција следећих објеката:

- Школа у Мачкату
- Школа на Златибору
- Школа у Доброселици

Поред тога, у плану је и изградња мултифункционалног објекта – фискултурна сала, трпезарија са кухињом и котларница за потребе ОШ „Саво Јовановић Сирогојно“.

Процена потребних финансијских средстава: 290.000.000,00

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: основне и средње школе

Период спровођења: 2024. година.

Мера 4.1.3. Реконструкција и изградња школских фискултурних сала

Опис: Поред реконструкције школских објеката, за потребе подизања квалитета наставе, али пре свега унапређења физичког здравља ученика, у плану је и реконструкција постојећих и изградња недостајућих објеката за физичко васпитање и рекреативну наставу, односно школских фискултурних сала. У плану је реконструкција и доградња сале у Чајетини, као и изградња фискултурних сала у Мачкату и Сирогојну.

Процена потребних финансијских средстава: 360.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: надлежна министарства, основне и средње школе

Период спровођења: дугорочно, 2024-2029. године.

Мера 4.1.4. Повећање нивоа атрактивности Угоститељско-туристичке школе

Опис: Ова мера подразумева низ активности на јачању промоције средње Угоститељско- туристичке школе кроз:

- Оснивање ученичке задруге из подручја рада „кетинг објекти“,
- Улагање у опрему ученичке задруге,
- Проналажење корисника услуга задруге,
- Промоција задруге (флајери, ТВ реклама, радио реклама, друштвене мреже),
- Константне едукације из области кетинга,
- Радио и ТВ промоција дуалног образовања,
- Проналажење потенцијалних послодаваца за подршку дуалном образовању,
- Учешће ученика у активностима локалне самоуправе...

Процена потребних финансијских средстава: 2.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: интерни

Носилац мере: Угоститељско-туристичка школа

Други учесници у спровођењу мере: Општина Чајетина, надлежно министарство

Период спровођења: краткорочно, 2024-2025. године.

Мера 4.1.5. Изградња средњошколског ученичког дома
Опис: Ова мера се односи на активности израде пројектне документације и изградње Дома ученика средње школе у циљу унапређења квалитета становања. За потребу изградње израђена је пројектна документација.
Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина, Други учесници у спровођењу мере: Угоститељско-туристичка школа, Министарство просвете, науке и технолошког развоја Период спровођења: 2024-2027. године.
Мера 4.1.6. Изградња тренинг центра за практичну наставу
Опис: Општина је конкурисала преко канцеларије за ЛЕР код Регионалног „челенџ фонда“ са пројектом „Изградња тренинг центра за практичну наставу“. Одобрена су средства у износу од 375.000 евра. Активности које ће у оквиру одобреног пројекта бити спроведене односе се на: санацију и адаптацију постојећег простора у оквиру школске зграде и опремање најмодернијом опремом за спровеђење практичне наставе у оквиру популаризације дуалног образовања, као и обуку запослених у Угоститељско-туристичкој школи. Поред средњег стручно и дуалног образовања, пројекат је окренут и унапређењу образовања одраслих.
Процена потребних финансијских средстава: 45.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Угоститељско-туристичка школа, РРА „Златибор“, Канциларија за ЛЕР, конзорцијум туристичко-угоститељских објеката, Регионални „челенџ фонд“ Период спровођења: средњерочно, 2024-2028. године.

4.5.3. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 4.2. Повећан број посетилаца културним догађајима

Носилац културних активности на територији општине Чајетина је Културни центар „Златибор“. Културни центар „Златибор“, са својим седиштем у Чајетини, основан је у јуну 2023. године и у свом саставу има Дом културе у Чајетини и Културни центар на Златибору. На оба места постоје добро опремљене позоришне сале, које се уједно користе и као биоскопске и опремљене су дигиталним пројекторима. У склопу Културног центра на Златибору постоји галерија, која испуњава захтеве модерних уметника.

Поред организације позоришних представа, биоскопских пројекција и изложби у галерији, активности културног центра се односе и на организацију великог броја радионица за становнике општине, различитог старосног доба и интересовања (ликовна, дизајнерска, калиграфија, шах, матерњи језик, плетење и др.), као и организацију посета различитим институцијама. Културни центар је и организатор великог броја фестивала на територији целе општине. Поред сталне потребе за унапређењем услова за рад запослених и свих других учесника у културним дешавањима, међу кључним активностима и плановима

јесте повећање нивоа заинтересованости публике и приближавање културне понуде што већем броју становника општине.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број посетилаца културних садржаја		2023.	Биће дефинисано	2031.	Биће дефинисано	Извештај Одељења за општу управу
Удео реконструисаних објеката културе у укупном броју	%	2023.	Биће дефинисано	2031.	Биће дефинисано	Извештај Одељења за општу управу

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 4.2.1. Санација и реконструкција објеката културе
Опис: У складу са припремљеном пројектном документацијом у плану су радови на реконструкцији неколико објеката културе у општини: - Реконструкција биоскопске сале Дома културе у Чајетини - Реконструкција и адаптација Дома културе у Кривој Реци - Реконструкција и адаптација задружног дома у Сирогојну - Реконструкција родне куће Димитрија Туцовића у Гостиљу
Процена потребних финансијских средстава: 215.000.000,00 Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Културни центар „Златибор“ Период спровођења: средњерочно, 2025-2029. године.
Мера 4.2.2. Приближавање културне понуде грађанима општине
Опис: Омасовљавање културе и приближавање културе грађанима општине, а нарочито млађој популацији представља изазов за све учеснике у културном животу. Активности којима се жели пронаћи одговарајући однос између културне понуде и потребе грађана односе се на: анкете о преференцијама грађана, дигитализацију презентација установа, интернет портале са културном понудом, промоције садржаја у школама, коришћење и дигиталних, али и традиционалних (штампаних) канала промоције и др.
Процена потребних финансијских средстава: након израде комплетног плана активности биће позната потребна средства Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Културни центар „Златибор“, месне заједнице, школе и предшколска установа, удружења грађана, медији Период спровођења: континуирано, 2024-2031. године.

4.5.4. ПРИОРИТЕТНИ ЦИЉ: 4.3. Унапређен ниво услуга система социјалне заштите

Капацитет за администрирање социјалне заштите у општини Чајетина је знатно неповољнији него у другим срединама на подручју Србија-југ, али је и оптерећеност Центра за социјални рад мања. Капацитети за администрирање социјалне и породичне заштите од стране Центра за социјални рад су неповољнији у односу на просек Србија-југ, с обзиром на то да је број становника на једног стручног радника већи у Чајетини. Оптерећеност Центра за социјални рад је међутим мања, ако се има у виду да је удео корисника социјалне заштите у укупној популацији готово двоструко мањи него на подручју Србија-југ.

Међу услугама социјалне заштите у надлежности ЈЛС су: дневне услуге у заједници (дневни боравак, помоћ у кући, лични пратилац детета и свратиште), услуге подршке за самостални живот (персонална асистенција, становање уз подршку за младе који напуштају систем социјалне заштите и становање уз подршку за особе с инвалидитетом у ЈЛС, које су према степену развијености изнад републичког просека), услуге смештаја (смештај у прихватилиште за жртве насиља, жртве трговине људима и предах смештај) и саветодавно--терапијске и социјално-едукативне услуге.

У Чајетини су се, у претходном периоду, обезбеђивале услуге: помоћ у кући за старије и за децу, лични пратилац детета и дневни боравак за децу са сметњама у развоју и инвалидитетом. Поред наведених услуга у плану је проширење броја услуга на локалном нивоу, али и унапређење капацитета и квалитета услуга које се већ пружају становницима општине. То захтева и унапређење услова, кроз изградњу и уређење простора, али и унапређење институционалне подршке кроз развој служби за подршку.

Показатељи учинка (индикатори)

Индикатор	Јединица мере	Базна година	Базна вредност	Циљна година	Циљна вредност	Извор провере
Број услуга система социјалне заштите (локални)	број	2023.	3	2031.	6	Извештај Центра за социјални рад
Број корисника система социјалне заштите	број	2023.	836	2031.	1100	Извештај Центра за социјални рад
Издавања из буџета за услуге система социјалне заштите	%	2023.	4,27	2031.	4,85	Извештај Одељења за финансије

Мере за остваривање приоритетног циља:

Мера 4.3.1. Израда програма мера социјалне политике
Опис: Како би се што квалитетније систем услуга социјалне заштите ускладио са измењеним потребама становништва, односно измењеном структуром становништва са потребама за подршком, у плану је израда „Програма мера социјалне политике“. Овим програмом би се, на основу анализе стварних потреба, креирале нове и редефинисале постојеће мере подршке система социјалне заштите.
Процена потребних финансијских средстава: 1.000.000,00 динара Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад Период спровођења: 2025. године.
Мера 4.3.2. Унапређење рада дневних боравака за особе са инвалидитетом
Опис: Дневни боравак за децу и младе са сметњама у развоју „Зрачак“ обезбеђује корисницима боравак, исхрану, васпитно-образовни рад, радне и културно-забавне активности. Како би се унапредио рад дневног боравака, мапиране су основне ставке на којима је потребно радити: -стручно усавршавање запослених кроз обуке, едукације и интерактивна предавања -могућност да се корисници услуге дневног боравака повежу и укључе у организовање излета и обилазака манифестација и ван општине. -обезбеђивање дидактичког материјала за рад и средстава за радионице -обезбеђивање помагала, справа за вежбање, прилагођених столова, столица и шеталица -у складу са порастом броја корисника услуге дневног боравака, потребано је тај раст сразмерно пратити и повећањем броја запослених у установи.
Процена потребних финансијских средстава: 10.000.000,00 годишње Могући извори финансирања: буџет општине Носилац мере: Општина Чајетина Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад Период спровођења: на годишњем нивоу
Мера 4.3.2. Унапређење услуге за бригу о старим лицима која нису у стању да се брину о себи
Опис: Најцелисходнији одговор на изражене потребе старих лица, која нису у стању да се брину о себи, била би изградња прихватилишта на територији општине Чајетина. Уз детаљну разраду пројекта, почевши од идејног плана, прихватилиште би било полазна тачка помоћи и подршке старим лицима. Неопходно би било направити протоколе о сарадњи са здравственом установом, која би на адекватан начин збринула кориснике и пружала неопходну медицинску помоћ у просторијама прихватилишта. Уз обезбеђивање и функционално оспособљавање просторног капацитета и адекватне логистике, непоходно је ангажовање стручног кадра, који би био радно ангажован у прихватилишту.
Процена потребних финансијских средстава: 15.000.000,00 годишње (алокација

средстава из буџета истакнута је апроксимативно)

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: Центар за социјални рад

Период спровођења: 2024-2031. године.

Мера 4.3.3. Изградња објекта за потребе дневног боравка за децу и младе са сметњама у развоју

Опис: Успостављање центра омогућило би да се у организованом окружењу, и уз потребни надзор, задовољавају развојне потребе, стичу и развијају животне вештине, развија лична и друштвена одговорност и самосталност, развој вештина за препознавање и решавање проблема, комуникационих вештина, вештина за самозаштиту и знања потребних за живот у заједници.

Процена потребних финансијских средстава: потребна средства ће бити позната након израде пројекта

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије, донатори

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: надлежно министарство, Центар за социјални рад, удружења грађана, донатори

Период спровођења: 2025-2030. године.

4.5.5. ОСТАЛЕ НЕКЛАСИФИКОВАНЕ МЕРЕ

Мера 4.4.1. Санација, реконструкција и изградња спортских објекта различитих намена

Опис: Поред локалног становништва, спортске објекте на територији општине користи и велики број спорстких колектива из земље и иностранства, у периоду припрема за наступајуће сезоне. Такође, као велики туристички центар, Златибор је стални домаћин великог броја међународних турнира млађих категорија, у различитим спортовима, на отвореним теренима и у халама. Све већи број туриста, који долазио на Златибор, поред одмора исказује потребу и за одржавањем својих дневних рутина у виду трчања, ходања, вожње бицикла и др. Стога је неопходно констатно улагање у спортске објекте различитих намена, како би се задовољиле потребе и становника општине, али и употпунио угођај гостију. У плану су реконструкција и изградња следећих спортских објеката:

- Спортски терени Чајетина – реконструкција
- Трим стаза на Обудојевици – изградња
- Мултифункционални парк – изградња
- Спортска дворана ТРК „Златибор“ – реконструкција

Процена потребних финансијских средстава: 523.706.525,23

Могући извори финансирања: буџет општине, буџет Републике Србије

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: ТРК „Златибор“, надлежно министарство

Период спровођења: 2022-2024. године.

Мера 4.4.2. Повећање нивоа дигитализације рада и услуга општинске управе

Опис: Тренутно се ради на формирању јединственог ДМС система (систем за управљање протоком документа) и пратећих процедура. Поред тога, у току је процес скенирања архивске грађе у свим институцијама, органима и установама на нивоу општине, ради креирања јединственог регистра докумената на нивоу општине. Развија се јединствен систем за вођење кадровске политике (дигитализација досијеа) и јединствен систем евиденције радног времена свих запослених у систему ЈЛС-а. Осавремењавање електронске писарнице се односи на успостављање система „веб“ режима.

Процена потребних финансијских средстава: 5.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: јавна предузећа и установе

Период спровођења: краткорочно, 2024-2025. године

4.4.3. Израда програма подршке популационој политици и подршке породици и деци на територији општине Чајетина

Опис: У складу са постојећом законском регулативом из ове области, на националном нивоу, потребно је израдити свеобухватан Програм подршке популационој политици и подршке породици и деци на територији општине Чајетина. Дефинисањем јасних мера може се утицати на побољшање квалитета живота различитих категорија становника. Националне мере су дефинисане на следећи начин: 1) ублажавање економске цене подизања детета; 2) усклађивање рада и родитељства; 3) фацилитација ефикасне сарадње за подизање квалитета живота старих, одраслих, младих и деце ради јачања солидарности између њих; 4) снижавање психолошке цене родитељства; 5) очување и унапређење репродуктивног здравља; 6) решавање проблема неплодности; 7) пут ка здравом материнству; 8) едукација из области популационе политике; 9) активирање локалне самоуправе; 10) оснаживање породице као примарне јединице друштва.

На територији општине Чајетина постоји потреба за побољшањем услова за: 1) прихват и унапређење садржаја и организацију боравка деце у предшколским установама – вртићима; 2) проширење капацитета продуженог боравка за децу нижих разреда основне школе, на Златибору и у Чајетини; 3) подршку родитељима у реализацији ваннаставних активности; 4) унапређење здравља деце у погледу повећања физичких активности и услова за бављење спортом; 5) оснаживањем породица оболелих од ретких и малигних болести, кроз формирање саветовалишта; 6) формирање саветовалишта за подршку жртвама насиља и др. Након дефинисаног програма и мера приступиће се реализацији и примени.

Процена потребних финансијских средстава: 2.000.000,00 динара

Могући извори финансирања: буџет општине

Носилац мере: Општина Чајетина

Други учесници у спровођењу мере: институције и установе ЈЛС

Период спровођења: краткорочно, 2024-2025. године.

5. Оквир за спровођење, праћење спровођења, извештавање и вредновање

Општина Чајетина дефинише институционални механизам улога, одговорности, као и календар активности, када је реч о процесу праћења спровођења, извештавања и вредновања усвојеног Плана развоја општине. Циљ наведеног процеса је повећање ефикасности у спровођењу и повећање вероватноће остваривања приоритетних циљева.

Праћење спровођења – континуирана активност

Институционални оквир за праћење спровођења Плана развоја општине Чајетина 2024-2031. године, има два нивоа структуре које чине: Координациони тим за праћење спровођења Плана развоја општине Чајетина 2024-2031. године, који ће именовати председник општине и носиоци мера дефинисани у оквиру Плана. Основни задатак дефинисане структуре за праћење спровођења је да прати остварење циљева по учинцима, одступања и ризике, уколико се јављају, доношење одлука за превазилажење насталих изазова и проблема за остварење учинака, као и њихов јасан допринос постављеној визији.

Координациони тим има координатора, чија улога је прикупљање информација о спровођењу мера и одржавање континуиране комуникације, пре свега између координационог тима и носиоца мера, детектовање проблема и давање препоруке за решавање истих, праћење усаглашености средњорочних планова институција са мерама у Плану развоја, припрема материјале, извештава Координациони тим, и обавља административно-техничке послове.

Како се План развоја операционализује средњорочним планом, може се рећи да је средњорочни план алат за праћење спровођења Плана развоја. Конкретно, праћење спровођења се реализује кроз процес прикупљања података у вези са реализацијом појединачних активности у оквиру сваке од мера, а ради мерења остваривања дефинисаних показатеља. Процес прикупљања и обраде података у вези са реализацијом појединачних активности, у оквиру сваке од мера, као и података о остваривању конкретних показатеља је одговорност начелника управа, у складу са надлежностима. Подаци се прикупљају из различитих примарних и секундарних извора (дефинисани обрасци за прикупљање од носиоца мера, званична статистика, анкете/упитници по потреби).

Вредновање – периодична активност

Циљ вредновања је утврђивање степена промене, који је настао спровођењем мера из Плана развоја, као и степен достизања приоритетних циљева. Вредновање се врши на основу података добијених од руководиоца одељења, органа и организација одговорних за спровођење мера, али и података добијених из званичних статистичких база. Утврђивање степена настале промене спровођењем плана развоја, треба да укаже на потенцијалну потребу преиспитивања и унапређења (ревизије) Плана развоја.

Извештавање

Извештавање у вези са спровођењем Плана развоја у директној је вези са процесом спровођења средњорочног плана, као алата којим се операционализује План развоја, односно кроз извештавање о спровођењу средњорочних планова, ЈЛС ће практично извештавати и о спровођењу Плана развоја ЈЛС.

Општина Чајетина ће, у периоду спровођења Плана развоја, израђивати две врсте извештаја, и то:

- Извештај о спровођењу средњорочног плана, који је истовремено и извештај о спровођењу Плана развоја ЈЛС – на годишњем нивоу;
- Извештај о постигнутим учинцима Плана развоја ЈЛС – на трогодишњем нивоу.

Предлог извештаја о учинцима спровођења Плана развоја утврђује Општинско веће и исти подноси Скупштини општине (најкасније у року од шест месеци од истека трогодишњег периода спровођења). Након усвајања извештаја о учинцима Плана развоја, Општинско веће и Скупштина општине могу утврдити потребу за спровођењем ревизије Плана развоја, уз образложење разлога за ревизију. У случају утврђивања потребе, поступак ревизије Плана развоја биће спроводен по истој процедури која је дефинисана и за усвајање Плана развоја.

6. Прилози

Прилог 1 - Преглед и анализа постојећег стања – административни капацитети

Прилог 2 - Преглед и анализа постојећег стања – економски развој

Прилог 3 - Преглед и анализа постојећег стања – пољопривреда

Прилог 4 - Преглед и анализа постојећег стања – енергетика и заштита животне средине

Прилог 5 - Преглед и анализа постојећег стања – урбанизам и саобраћај

Прилог 6 - Преглед и анализа постојећег стања – финансијски капацитети

Прилог 7 - Преглед и анализа постојећег стања – социјална и здравствена заштита

Прилог 8 - Преглед и анализа постојећег стања – образовање

Прилог 9 - Решење о формирању координационог тима и радних група